

აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის განათლების, კულტურისა და
სპორტის სამინისტრო
აჭარის კულტურული მემკვიდრეობის დაცვის სააგენტო
სსიპ აჭარის მუზეუმი
ბათუმის არქეოლოგიური მუზეუმი

ამირან კახიძე

თამარ შალიკაძე

ელინიზმი და კოლხეთი

კატალოგი

ბათუმი
2023

MINISTRY OF EDUCATION, CULTURE AND SPORTS OF AJARA
CULTURAL HERITAGE PROTECTION AGENCY OF AJARA
LEPL AJARA MUSEUM
BATUMI ARCHAEOLOGICAL MUSEUM

AMIRAN KAKHIDZE

TAMAR SHALIKADZE

Hellenism and Colchis

CATALOGUE

BATUMI
2023

UDC (უკ) 902/904 (479.223) კ-36

ამირან ხახიძე, თამარ შალიკაძე
ელენიზმი და კოლხეთი
რედაქტორი: ემზარ ხახიძე, ლაშა ასლანიშვილი

ფოტო და კომპ. უზუნადზე: მერაბ უზუნაძე
ინგლისური თარგმანი: სოფიკო კომახიძე

ჯაბლოვი იბაძეა აჭარის ავტონომიური მემკვიდრეობის დაცვის სააგენტოს მხარდაჭერით
დაიბეჭდა შპს „ფავორაიტი სტილი“
თბილისი, ჩუბინიშვილის № 0164

AMIRAN KAKHIDZE, TAMAR SHALIKADZE
HELLENISM AND COLCHIS
EDITOR: EMZAR KAKHIDZE, LASHA ASLANISHVILI

PHOTO AND COMP. PROVISION: MERAB UZUNADZE
ENGLISH TRANSLATION: SOPHIKO KOMAKHIDZE

THE CATALOGUE IS PRINTED WITH THE SUPPORT OF ADJARA CULTURAL HERITAGE PROTECTION AGENCY
PRINTED IN GEORGIA

LTD „FAVORITE STYLE“

№0164 STREET. CHUBINISHVILI, TBILISI

ჭარის კულტურული
მემკვიდრეობის
დაცვის სააგენტო

CULTURAL HERITAGE
PROTECTION AGENCY
OF AJARA

აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის
საგანმანათლებლო, კულტურისა და სპორტის სამინისტრო
MINISTRY OF EDUCATION, CULTURE AND SPORT
OF AJARA AUTONOMOUS REPUBLIC

ISBN 978-9941-8-6102-4

აჭარის სამუზეუმო გაერთიანების ბათუმის არქეოლოგიურმა მუზეუმმა მოამზადა მორიგი კატალოგი, რომელიც ეძღვნება ამავე დაწესებულების საგამოფენო დარბაზში გამოტანილი ელინიზმის (ძვ.წ. IV–III სს) ეპოქის ნივთიერი კულტურის ძეგლებს. განსაკუთრებული აღნიშვნის ღირსია რომ თითქმის ყველა ექსპონატი საკუთრივ მუზეუმის მიერ საველე არქეოლოგიური კვლევა–ძიებების შედეგად შესანიშნავად შემორჩენილ დახურულ კომპლექსებშია მოპოვებული. ჩვენს ხელთაა მეტად მყარი ინფორმაცია კაცობრიობის ისტორიის ერთ–ერთი უმნიშვნელოვანესი ეტაპის კვლევებისათვის. დასტურდება, რომ სამხრეთ–დასავლეთი საქართველოს უძველესი მოსახლეობა მნიშვნელოვან როლს თამაშობდა კოლხეთის სამეფოს ისტორიაში.

კლასიკური ხანის კვალდაკვალ მორიგ აღმავლობას ვხედათ ეკონომიკურ თუ სულიერ ცხოვრებაში. არნახულად გაფართოვდა საერთაშორისო კონტაქტები. საკვლევი ტერიტორია (დღევანდელი აჭარა) წარმოადგენდა ტრანსკავკასიური მაგისტრალის ერთ–ერთ უმნიშვნელოვანეს მონაკვეთს, რომელიც აღმოსავლეთ პონტოსპირეთს, რიონ–ყვირილას, კასპიისპირეთს და შუა აზიას ინდოეთთან აკავშირებდა. სწორედ ამ პერიოდიდან ეყრება საფუძველი აბრეშუმის დიდ გზას, რომელიც ათვლას რომის იმპერიული ხანიდან იწყებს. საინტერესოა, რომ ევროპაში უძველესი, ძვ.წ. IV საუკუნით დათარიღებული აბრეშუმის ქსოვილის ნაშთები სწორედ ფეჭნარშია მოპოვებული.

ემზარ კახიძე
ისტორიის დოქტორი, ბსუ–ს პროფესორი, სსიპ აჭარის მუზეუმის
ბათუმის არქეოლოგიური მუზეუმის მმართველი

ლაშა ასლანიშვილი
ისტორიის დოქტორი,
აჭარის კულტურული მემკვიდრეობის დაცვის სააგენტოს არქეოლოგიურ–არქიტექტურული
კომპლექსების, არქეოლოგიისა და საგანმანათლებლო განყოფილების უფროსი

It is gratifying to note that the Batumi Archaeological Museum, LEPL Ajara Museum has prepared another catalogue dedicated to the intangible culture of the Hellenistic period (fourth - first century BC) exhibited at the same institution. It is worth mentioning that the museum has obtained fascinating, sometimes unique exhibits through archaeological fieldwork. The most important thing is that they are all in perfectly preserved at the intact complexes. So, we have conclusive information for the study of one of the most essential stages in human history.

Following in the footsteps of the Classical Age, we see a further increase in economic and intellectual life in Colchis. The broadcasting boundaries of international contacts have expanded in an unprecedented way, and the direct participants are already the representatives of the local classes. The area under study (today's Ajara) represented one of the most critical sections of the Transcaucasian trade root, this is the period when the foundations are laid for the Great Silk Road, which is counted from the Roman Empire. It is interesting to note that the earlier remains of silk fabrics found in Europe discovered at Pichvnari and dated to the fourth century BC.

Emzar Kakhidze

Doctor of History

Head of Batumi Archaeological Museum

Professor of the Batumi State University

Lasha Aslanishvili

Doctor of History

Head of the Department of Archaeological and Architectural Complexes,

Archaeology and Education of Cultural Heritage Protection Agency of Ajara

მესაქალი

ჩვენი ქვეყანა მდიდარი ისტორიული წარსულის მქონეა. ეს განსაკუთრებით ითქმის აჭარის უძველესი ისტორიისა და კულტურის შესახებ. გასული საუკუნის მეორე ნახევრისა და XXI საუკუნის პირველი მეოთხედისათვის განხორციელებულ საველე არქეოლოგიურ კვლევა-ძიებათა შედეგად ახალი მონაპოვრებით საგრძნობლად გამდიდრდა არა მარტო საქართველოს, არამედ შეიძლება ითქვას მსოფლიო ცივილიზაციის საგანძური. ჩვენს ხელთ არსებული ნივთიერი კულტურის ძეგლების მიხედვით დასტურდება, რომ გვიანმეზოლითისა და ნეოლითის ხანიდან დაწყებული აქაური შემოქმედი მოსახლეობა მსოფლიო ისტორიული პროცესების უშუალო, აქტიური მონაწილეა. სწორედ ამ ეპოქებს უკავშირდება მითვისებითი, შემგროვებლური საქმიანობიდან კულტურულ, მწარმოებლურ, ბინადარ მეურნეობაზე გადასვლა.

განსაკუთრებულია აქაურ მკვიდრთა წვლილი ქვის ხანიდან ლითონის საუკუნეებზე გადასვლის პროცესშიაც. ბათუმის არქეოლოგიური მუზეუმის ექსპედიციებმა აღმოაჩინა ევრაზიის სივრცეში სრულიად ახალი კულტურა, რომელიც უკავშირდება ხალკოლითისა და ბრინჯაოს ეპოქებისათვის პოლიმეტალების, ფერადი ლითონების ტექნოლოგიას. მეგალითური კულტურის ახლად აღმოჩენილი ძეგლების მიხედვით გამოჩნდა, რომ განვითარების განსაკუთრებით მაღალ საფეხურს მიაღწია სამთამადნო და ლითონდამუშავების პროცესებმა. უძველესი ეპოქებიდან საკვლევ ტერიტორიაზე შექმნილი პროდუქცია ემსახურებოდა, როგორც ანატოლიურ, ასევე ძველი მესოპოტამიის, შუამდინარეთისა და კრეტა-მიკენის აღმავლობის გზაზე მდგარ ცივილიზაციებს. ჩვენი მხარე წარმოადგენდა რკინის მეტალურგიის ერთ-ერთ გამორჩეულ უძველეს კერას. ყოველივე ამან, ვფიქრობთ ასახვა პოვა უძველეს და უპოპულარეს მითში არგონავტების შესახებ.

განსაკუთრებით მდიდარი საგანძური შეიქმნა, როგორც მატერიკულ საბერძნეთთან, ასევე ეგეოსური სამყაროს სხვადასხვა ქალაქ-სახელმწიფოებთან. კლასიკურ ხანაში სამხრეთ-დასავლეთ საქართველოს ზღვისპირეთის მოსახლეობას უშუალო, პირდაპირი კონტაქტები აქვს იმდროინდელი მსოფლიოს ისეთ ცენტრთან, როგორიც იყო ატიკა-ათენი. ამიერკავკასიაში მსგავსი მდიდარი არტეფაქტები არსადაა აღმოჩენილი. ფიჭვნარის ბერძნული ნეკროპოლი ერთადერთი ძეგლია, რომელიც შესანიშნავად ასახვს ამ უწყვეტ ურთიერთობებს.

კაცობრიობის ისტორიის მორიგ, საინტერესო ეტაპს წარმოადგენს ელინიზმის ეპოქა ძვ.წ. IV-I სს. სახეზეა მანამდე არნახული სოციალ-ეკონომიკური ძვრები და ნოვაციები. გვინდა მკითხველმა იცოდეს, რომ ბერძნულ-მაკედონური ექსპანსია აღმოსავლეთ შავიზღვისპირეთს არ შეხებია, მაგრამ ელინისტურ სახელმწიფოებთან უშუალო კონტაქტებმა ძველი კოლხეთი ელინიზმის ორბიტაში მაინც მოაქცია. გავლენა მოახდინა კოლხეთის ეკონომიკურ ცხოვრებაზე, კულტურასა და იდეოლოგიაზე. ელინისტური პერიოდი კოლხეთში, ისევე როგორც მთელ მაშინდელ მსოფლიოში, ეკონომიკური ცხოვრების გამოცვლებისა და სავაჭრო ურთიერთობათა აღმავლობის ხანაა. იგი ექცევა ტრანსკავკასიური მაგისტრალის არეალში, რომელიც პონტოსპირეთს, ფაზისს (ძველი რიონი) მტკვრის, კასპიისპირეთის და შუა აზიის უძველესი სახელმწიფოების გავლით ინდოეთთან აკავშირებდა. შეიცვალა მსოფლიო პოლიტიკური რუკა. ლეგენდარულ კოლხეთთან სავაჭრო-ეკონომიკურ თუ კულტურულ ურთიერთობათა სფეროში წამყვან ადგილს იკავებენ ალექსანდრე მაკედონელის გარდაცვალების შემდეგ აღმოცენებული ახალი ელინისტური სახელმწიფოები. მეტნაკლები ინტენსივობით გრძელდება ტრადიციული კავშირი საბერძნეთთანაც. გვიანკლასიკური ხანის ფიჭვნარის კოლხურ სამართავანზე აღმოჩენილი აბრეშუმის ქსოვილის ნაშთების მიხედვით

დასტურდება, რომ ამავდროულად ფიჭვნარი წარმოადგენდა საყოველთაოდ ცნობილი ე.წ. აბრეშუმის დიდი გზის ერთერთ მონაკვეთს. მატერიალურ კულტურაში ინერგება ანტიკური ფორმები, ვრცელდება ბერძნული რელიგიური კულტები, გაჩნდა ახალი საქალაქო ცენტრები, რომელთა მეშვეობითაც ადგილობრივი მოსახლეობა სავაჭრო-ეკონომიკურ ურთიერთობას აფართოვებს გარე სამყაროსთან.

თანმიმდევრული არქეოლოგიური გათხრების შედეგად დაგროვდა მეტად საინტერესო მასალები აჭარის, კოლხეთის ამ მნიშვნელოვანი ნაწილის მოსახლეობის ელინისტური ხანის მატერიალური და სულიერი კულტურის შესწავლისათვის. განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია ფიჭვნარის ანტიკური ნაქალაქარის ტერიტორიაზე დადასტურებული არქეოლოგიური ძეგლები. ელინისტური ხანის მასალები ნაქალაქარის თითქმის ყველა უბანზეა აღმოჩენილი. განსაკუთრებულია ფიჭვნარის ელინისტური ხანის სამაროვნის მნიშვნელობა. გამოვლენილია ელინისტური ხანის 350-ზე მეტი სამარხი და ათეულობით სააღაპო მოედანი. ჩანს, რომ ღრმავდება ელინიზაციის პროცესები. აღრინდელი კოლხური საზოგადოებისათვის დამახასიათებელი დაკრძალვის წესის ნაცვლად წამყვანი ხდება ელინთა მიბაძვით თავით აღმოსავლეთისკენ ორიენტირებული სამარხები. ინერგება ალაპის წესის შესრულებაც. მცირერიცხოვანია კრემაციული სამარხები და ამფორასამარხები. ვრცელდება კრამიტსახურავიანი სამარხებიც.

ელინისტური ხანის საყურადღებო მასალებია მოპოვებული ციხისძირის გორანამოსახლარსა და ანტიკური ხანის ვრცელ-სამაროვანზე, რომელიც ძვ.წ. VI ს. ბოლოდან ახ.წ. IV-V სს-მდე ფუნქციონირებდა. აღსანიშნავია, რომ გამოვლენილი 313 სამარხიდან უმეტესობა ელინისტურ ხანაზე მოდის.

შესაბამისად, კატალოგში – “ელინიზმი და კოლხეთი” წარმოდგენილი იქნება ფიჭვნარისა და ციხისძირის ელინისტური ეპოქის სამაროვნებზე მოპოვებული არქეოლოგიური მასალა, რომელიც გამოფენილია სსიპ აჭარის მუზეუმის ბათუმის არქეოლოგიური მუზეუმის ექსპოზიციაში.

უძველესი ეპოქებიდან სამხრეთ-დასავლეთ საქართველოს მოსახლეობა დაკავებული ყოფილა თევზჭერით, არაა გამორიცხული, რომ ელინიზმის ეპოქაში ამ სფეროს სარეწაო ხასიათიც მიეღო. მახვილაურის ნეოლითური ხანის დასახლების საველე-არქეოლოგიური გათხრებისას მოპოვებულია ათასობით საქმიანობის ამ დარგთან დაკავშირებული ბადის საძირავებად გამოყენებულიქვის საწაფები (ძვ.წ. IV ათასწლეული), რომლებიც უნიკალურობით გამოირჩევიან (მათ მხოლოდ ცალი გვერდი აქვთ ამოღარული). ხშირად ჩნდება მომდევნო ეპოქის ძეგლებზე საყოველთაოდ ცნობილი საწაფები (ისპაანი, ნამჭედური ძვ.წ. IV-I ათასწლეული). ეს განსაკუთრებით ითქმის ფიჭვნარის ნაქალაქარის მიმართ (კლასიკური ხანა). კიდევ უფრო მრავალფეროვანი გახდა თევზჭერასთან დაკავშირებული ამ სახის არტეფაქტები ელინიზმის ეპოქისათვის. ჩანს, რომ თანდათანობით ბადის საძირავებისათვის წამყვან ადგილს ქვის ნაცვლად ტყვიისაგან დამზადებული საძირავები იკავებს, რაც ნოვაციას ფიჭვნარელი მოსახლეობისათვის.

ელინისტურ ხანაში თევზჭერა სამეურნეო საქმიანობის ერთ-ერთი დაწინაურებული და გამორჩეული დარგია. ბუნებრივია, ზღვის სიახლოვე და ჩოლოქ-ოჩხამურის სამდინარო ქსელი შესანიშნავ პირობებს ქმნიდა თევზჭრის განვითარებისათვის. ამიტომაც მიუღია მას სარეწაო ხასიათი. შავიზღვისპირეთის სხვა ცენტრების მსგავსად დამარილებული თევზის მნიშვნელოვანი ნაწილი, როგორც ჩანს ექსპორტზე ფიჭვნარიდანაც გადიოდა, რომელზედაც დიდი მოთხოვნილება იყო ბერძნულ სამყაროში.

INTRODUCTION

Our country has a rich historical past. This is especially true of the ancient history and culture of Ajara. As a result of archaeological field research carried out in the second half of the last century and in the first quarter of the twenty-first century, it can be said that not only Georgia but also the treasure of world civilization has been considerably enriched by discoveries. The monuments of intangible culture at our disposal confirm that the local creative population was directly involved in the world's historical processes since the beginning of the late Mesolithic and Neolithic periods. These epochs are related to the transition from the appropriating, gathering activity to the cultural, productive, resident economy.

The contribution of the local population in the transition from the Stone Age to the Metal Age is also unique. The expeditions carried out by Batumi Archaeological Museum discovered a completely new culture in the Eurasian region, associated with the technology of non-ferrous metals for the Chalcolithic and Bronze Ages. According to the newly discovered monuments of the megalithic culture, the processes of mining and metal processing reached an exceptionally high level of development. Since ancient times, the products manufactured in the research area served both the Anatolian and the ancient civilisations of Mesopotamia and Crete-Mycenae. Our region was one of the outstanding ancient centres of iron metallurgy. All this is reflected in the oldest and most popular myth about the Argonauts.

Particularly rich treasures were created both with the Greek mainland and with the various city-states of the Aegean world. In the Classical period, the coastal population of southwestern Georgia had direct first-hand contact with a centre of the world of the time such as Athens. Such rich artefacts have not been found anywhere in Transcaucasia. The Greek necropolis of Pichvnari is the only monument that perfectly reflects these continuous relations.

Another exciting phase in human history is the era of Hellenism since the end of fourth to first century BC. Unprecedented social and economic changes and innovations occur. We would like to point out that the Graeco-Macedonian expansion did not touch the eastern Black Sea coast. Still, the direct contact with the Hellenistic states brought ancient Colchis into the orbit of Hellenism. It influenced the economic life, culture, and ideology of Colchis. The Hellenistic period in Colchis, as in the world of the time, is the age of revival of economic life and increasing trade relations. Colchis was situated on the Transcaucasian trade root, which was connected to India through ancient states on the Caspian Sea, Pontus, Phasis (modern Rioni) and Kyrus (modern Mtkvari/Kura). The political map of the world was changed. The new Hellenistic states that emerged after the death of Alexander the Great took the leading position in trade, economic, and cultural relations with Colchis. Traditional ties with Greece also continue with more or less intensity. Based on the remains of silk fabrics found in the Colchian cemetery of Pichvnari from the

late Classical period, it is confirmed that Pichvnari, at the same time, represented one of the sections of the well-known so-called Great Silk Road. In material culture, ancient forms become established; Greek religious cults spread, and new urban centres emerge through which the local population develops trade and economic relations with the outside world.

Interesting evidence has been gathered through successive archaeological excavations to investigate the tangible and spiritual culture of Colchis - this vital part of the Hellenistic age. Significant are the archaeological findings on the ancient site of Pichvnari. The Hellenistic period artefacts were found in close to Classical period necropoleis. More than 350 burials and dozens of ritual platforms have been found. It can be seen that the process of Hellenisation is deepening. Instead of the burial customs characteristic of the earlier Colchian society, there are burials that are oriented towards East, imitating the Hellenes. There is also evidence of the custom of holding funeral feasts. There are a few cremation burials and amphora burials. There are also tile-roofed burials.

Remarkable materials from the Hellenistic period were found in the hill of Tsikhisdziri settlement, the extensive cemetery of the ancient period, which was in use since the sixth century BC, to the end of fourth-fifth century AD. It should be noted that most of the 313 identified graves date of the Hellenistic period were discovered there.

Accordingly, the catalogue - "Hellenism and Colchis" will present the archaeological evidence of the Hellenistic period found in Pichvnari and Tsikhisdziri, which are displayed in Batumi Archaeological Museum, LEPL Ajara Museum.

The people of southwestern Georgia have been fishing since ancient times. It is possible that this area took on an industrial character during the Hellenistic period. During the field archaeological excavations of the Neolithic settlement of Makhvilauri, thousands of stone net sinkers (fourth millennium BC) were found, which are related to this field of activity and are unique (they have only one side grooved). The well-known net sinkers often appear on the monuments of the next period, fourth to first millennium BC (Ispani and Namcheduri). This is especially true for the Pichvnari of Classical period. These types of fishing artefacts became even more diverse in the Hellenistic period. It can be seen that sinkers made of lead instead of stone gradually took the first place among net sinkers, which is an innovation for the Pichvnari population. In the Hellenistic era, fishing was one of the most advanced and essential economic activities. The proximity to the sea and the Choloki and Ochkhamuri rivers naturally, created excellent conditions for the development of fishing. Therefore, it also had a trade character. As in other Black Sea centres, Pichvnari seems to have exported a large part of the salted fish that was in great demand in the Greek world.

1. ტიპიზა

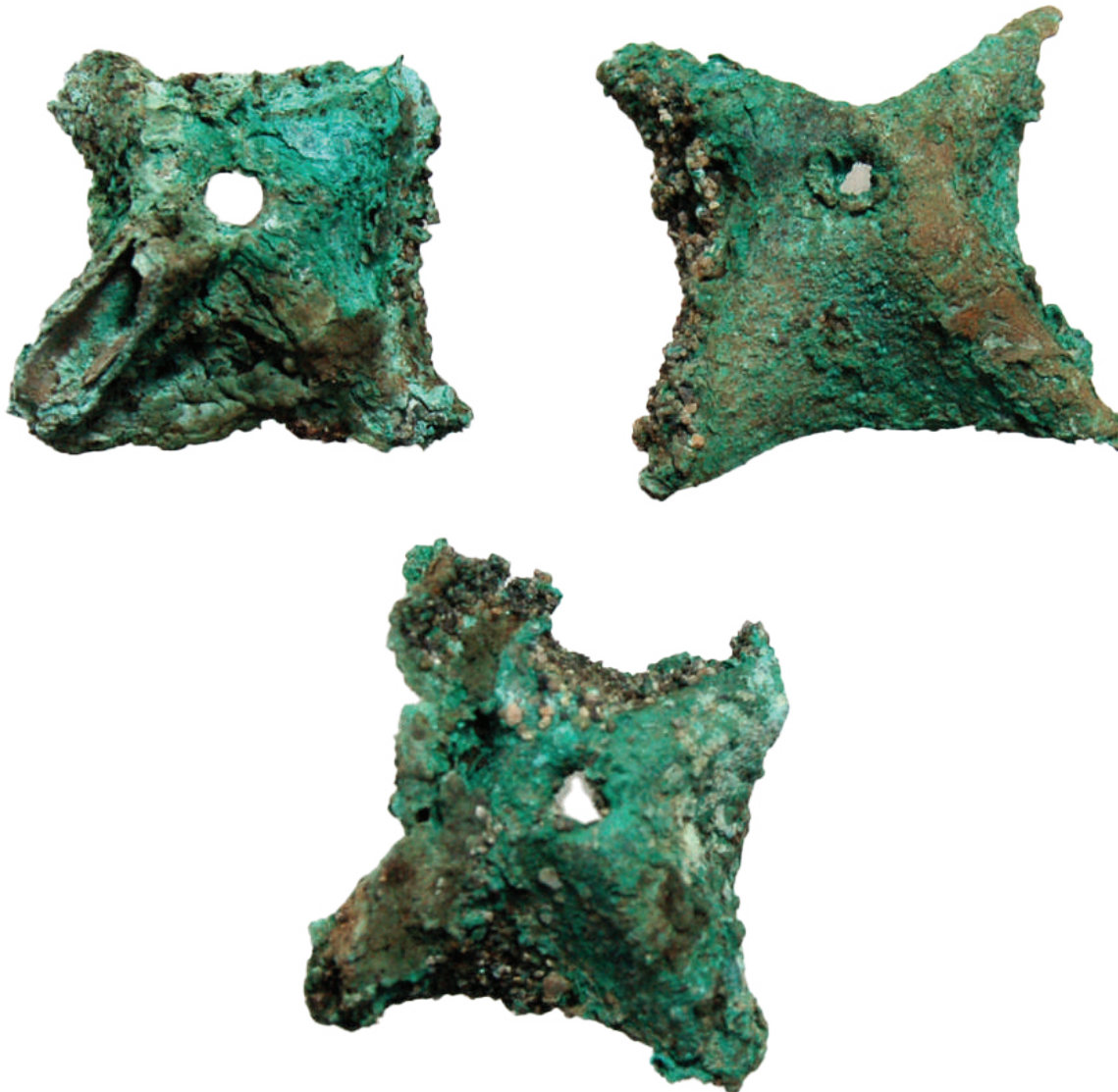
ფიჭვნარის ელინისტური ხანის სამართავანი. ძვ.წ. IV–III ს. დაცულია აჭარის მუზეუმის – ბათუმის არქეოლოგიურ მუზეუმში. ბრინჯაო. აქვს ოთხქიმიანი ვარსკვლავის მსგავსი ფორმა. დამზადებულია ორი ნახევრის ერთმანეთთან მირჩილვის გზით, შუაზე დატანილია ნახვრეტი. განეკუთვნება უნიკალურ მონაპოვართა რიცხვს.
ლიტერატურა: კახიძე, ვაშაკიძე, შალიკაძე, 2013:48–49, ტაბ. XI/1.

1.FLOATS

Pichvnari Hellenistic Cemetery. Fourth-third centuries BC. Kept at LEPL Ajara Museum - Batumi Archaeological Museum

Bronze. It has a shape resembling a four-pointed star. It was soldered together from two halves and had a hole in the middle. Belongs to the series of unique finds.

Bibliography: Kakhidze, Vashakidze, Shalikadze, 2013: 48-49, pl. XI/1.

2. ანკენი

ფიჭვნარის ელინისტური ხანის სამართავანი. ძვ.წ. IV–III ს. დაცულია აჭარის მუზეუმის – ბათუმის არქეოლოგიურ მუზეუმში. ბრინჯაოსაგან დამზადებული, მრგვალგანივკვეთიანი ღეროს მოხრილი ბოლო მთავრდება წვეტიანი კაუჭით, ზედა ნაწილი დისკოსებურადაა დაბრტყელებული (წარმოდგენილია 10 ეკზემპლარი. ზომები; სიმაღლე 4,5–5სმ, დმ–02,0,4სმ.) ზოგიერთ ნიმუშზე სელის ქსოვილის ნაშთებიცაა შემორჩენილი.
ლიტერატურა: კახიძე, ვაშაკიძე, 2010:90, სურ.63/5; კახიძე, ვაშაკიძე, შალიკაძე, 2013:48–49, ტაბ. XI/2.

2.FISHING ROD

Pichvnari Hellenistic Cemetery. Fourth-third centuries BC.

Kept at LEPL Ajara Museum - Batumi Archaeological Museum

Made of Bronze. The curved end of the rod, which is round in cross-section, ends in a pointed hook, and the upper part is flattened like a disc (10 samples are presented. Dimensions: height 4.5-5 cm, dm-02.0.4 cm.) Some pieces also have remnants of linen fabric.

Bibliography: Kakhidze, Vashakidze, 2010:90, fig. 63/5; Kakhidze, Vashakidze, Shalikadze, 2013:48-49, pl. XI/2.

აღმოსავლეთ პონტოსპირეთი, განსაკუთრებით ფიჭვნარი ფეიქრობის ერთ-ერთ მსხვილ ცენტრად გამოიყურება, როგორც ჩანს აქ შექმნილი პროდუქციის ერთი ნაწილი ექსპორტის საგანსაც წარმოადგენდა. კოლხური სელის საუკეთესო თვისებები კარგად არის ასახული ანტიკური ხანის საისტორიო წყაროებში (ჰეროდოტე, ქსენოფონტე, კალიმაქს–პინდარი და ა.შ.). მოვუსმინოთ სტრაბონს: „ქვეყანაში კარგი ნაყოფი იცის, გარდა თაფლისა (ეს მეტწილად მწარეა) მოიპოვება ნავთსაშენი მასალა: რადგან იზრდება აქ მრავალი ტყე და მდინარეებითაც ჩამოედინება, ამუშავებენ ბლომად სელს, კანაფს, ცვილსა და ფისს, ხოლო სელის დამუშავება განთქმულიც კი არის (ქვეყნის) გარეთაც კი გააქვთ“

Eastern Pontus, especially Pichvnari, is one of the most important centres of weaving, as some of the products made here were also exported. The best qualities of the Colchian flax are well described in the historical sources of antiquity (Herodotus, Xenophon, Pindar, etc.). Let's listen to Strabo: "The land is fertile, its produce is good except the honey (it is mostly bitter), It furnishes all materials for ship-building. It produces them in great plenty, and they are conveyed down by its rivers. It supplies flax, hemp, wax, and pitch, in great abundance. Its linen manufacture is celebrated, for it was exported to foreign parts".

3. ტყვიის საწაფები

ფიჭვნარის ელინისტური ხანის სამართვანი. ძვ.წ. IV–III სს
დაცულია აჭარის მუზეუმის – ბათუმის არქეოლოგიურ მუზეუმში.
მოგრძო ფორმის, ორად გაკეცილი.

ლიტერატურა: კახიძე, ვაშაკიძე, 2010:90, სურ.22/2, 27/2, 98/8,
111/2, ტაბ. 120/3, 156; კახიძე, ვაშაკიძე, შალიკაძე, 2013:48–49,
ტაბ. XI/2.

3. LEAD WEIGHTS (SINKERS) FOR NETS

Pichvnari Hellenistic Cemetery. Fourth-third centuries BC.
Kept at LEPL Ajara Museum - Batumi Archaeological
Museum

Elongated form, folded in two.

Bibliography: Kakhidze, Vashakidze, 2010: 90, fig. 22/2,
27/2, 98/8, 111/2, pl. 120/3, 156; Kakhidze, Vashakidze,
Shalikadze, 2013: 48-49, pl. XI /2.

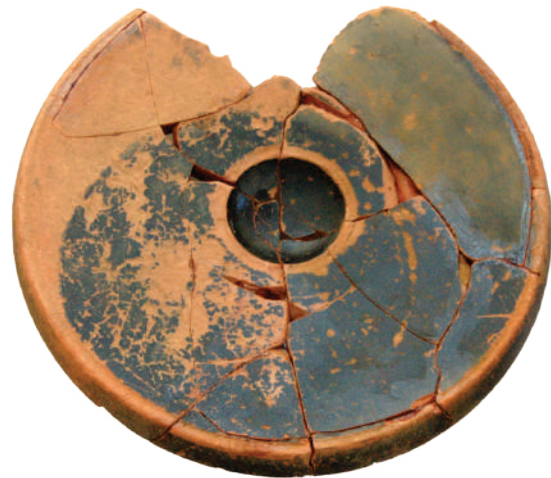
მსგავსი ნოვაცია იმის მაჩვენებელი უნდა იყოს, რომ თევზჭერამ
ელინისტურ ხანაში კიდევ უფრო ფართო ხასიათი მიიღო. სწორედ ამ
ეპოქიდან სამდინარეოსთან ერთად ფართოდ ინერგება რეწვასთან
დაკავშირებული თევზჭერა ზღვაზეც. ამ მიმართებით განსაკუთრე-
ბით ყურადღებას იქცევს ფიჭვნარში აღმოჩენილი ქვის ღუზა, რო-
მელიც აქაური მეთევზეების მიერ უნდა ყოფილიყო გამოყენებული.
ჩანს, რომ მეთევზეობასთან ერთად ფართო ხასიათი უნდა მიეღო
დეღაფინის ქონის დამზადებასაც.

A similar innovation should be an indication that fishing
took on an even broader character in the Hellenistic period.
The introduction of artisanal fishing not only in the river but
also in the sea dates from this period. In this context, spe-
cial attention should be paid to the stone anchor found in
Pichvnari, which must have been used by local fishermen.
It becomes clear that with extensive fishing, the production
of dolphin fat must also have been widespread.

4. შავლაკიანი – იხთია

ფიჭვნარის ელინისტური ხანის სამაროვანი. ძვ.წ. IV–III სს
დაცულია აჭარის მუზეუმის – ბათუმის არქეოლოგიურ მუზეუმში.

აქვს მასიური კედლები. გარეთკენ გაფართოებული ტანი, კიდეები ქვემოთ მიმართული. ქუსლი ოთხკუთხაგანივკვეთიანი. ცენტრალურ ნაწილში აქვს ნახევარსფეროსებრი ჩაღრმავება, რომელსაც ირგვლივ შემოუყვება რელიეფური რგოლი. საგანგებოდ დამზადებული სათევზე ლანგრები, საწვენე განყოფილებით მეტად ფართოდ ჩანს გავრცელებული ანტიკურ სამყაროში. სათევზე ლანგრები ფიჭვნარში ძვ.წ. V ს–დან ყოფილა მოხმარების საგანი. გვაქვს, როგორც იონურ ცენტრებში, ასევე ათენში დამზადებული ეკზემპლარები. მათ კოლხეთში ელინიზებული ფორმები, ადგილობრივი მინაბაძებიც გაუჩნდა. ლიტერატურა: კახიძე, ვაშაკიძე, 2010:40, სურ. 106/3, 159/2.

4. BLACK-GLOSSED FISH PLATE

Pichvnari Hellenistic Cemetery. Fourth-third centuries BC.
Kept at LEPL Ajara Museum - Batumi Archaeological Museum

It has solid walls, an out-turned body, the edges turned downwards. The heel is quadrangular in cross-section. In

the centre is a hemispherical depression surrounded by a relief ring. Specially made fish plates with a juice compartment were widespread in antiquity. Fish plates have been used in Pichvnari since the fifth century BC. We have specimens made both in the Ionian centres and in Athens. Hellenised forms and local models appeared in Colchis.

Bibliography: Kakhidze, Vashakidze, 2010: 40, fig. 106/3, 159/2.

ფიჭვნარის ელინისტური ხანის სამაროვანებსა თუ სარიტუალო მოედნებზე მოპოვებულია მრავალფეროვანი ნივთიერი კულტურის ძეგლები. მათ შორის წამყვანი ადგილი კერამიკულ ნაწარმს უკავია. წარმომავლობის მიხედვით გამოიყოფა ადგილობრივი და იმპორტული ნიმუშები.

კოლხური ხელოსნური წარმოების შესწავლისათვის განსაკუთრებულია ადგილობრივი კერამიკული ნაკეთობანი. მოხმარების საგანია ტრადიციული და კოლხური კულტურისათვის დამახასიათებელი ნიმუშები. კვლავ მეტ-ნაკლები რაოდენობით მოხმარების საგანი ხდება ე.წ. „ყავისფერკაციანი ნაკეთობანი“. გამოიყოფა ფიჭვნარული და ელინიზებული ფორმები.

პონტოსპირეთში ამ მიმართებით ფიჭვნარი და მისი შემოგარენი ახალი სამეთუნეო ხელოსნობის ერთ-ერთ წამყვან, თვითმყოფად კერად გამოიყურება. მაღალი გემოვნებით დამზადებული და ზომიერად ორნამენტირებული ჭურჭელი ქმნის სრულიად ახალ ნაკადს.

ტრადიციული ფორმები წარმოდგენილია: დერგის, ქოთნების, მათარებისა და ჯამების სახით. ამათ რიცხვს განეკუთვნება უძველესი ეპოქებიდან მომდინარე, საოჯახო ხელოსნობასთან დაკავშირებული კვირისტავი. ერთ-ერთ მათგანზე ადრესამიწათმოქმედო კულტურებთან დაკავშირებული მუდმივი მოძრაობის მზის სიმბოლო ბორჯღალოცაა გამოსახული.

როგორც ფიჭვნარის, ასევე მთლიანად კოლხეთისა და საერთოდ კავკასიის მონაცემების მიხედვით კარგად ჩანს, რომ სამზარეულო, სამეთუნეო ნაკეთობებში ერთ-ერთი წამყვან ფორმათა რიცხვს განეკუთვნება თიხის ქოთანი. ესენი უმეტესად სადაა, გამონაკლისს წარმოადგენს ფიჭვნარის კლასიკა, სადაც ამ სახის თიხის ჭურჭლებს მაღალმხატვრული მხოლთდ და მხოლთდ აქაურ მკვიდრთათვის დამახასიათებელი, ქოთნებიც შეემატა

The Hellenistic period ceramic ware artefacts have been found in the cemetery and ritual places of Pichvnari. A distinction is made between local and imported samples.

The local pottery is unique for the study of Colchian craft production. The consumer objects are traditional and typical of the Colchian culture. The consumption items in more or less large quantities are the so-called brown clay vessels. Pichvnarian and Hellenised forms are distinguished.

In this respect, Pichvnari and its surroundings in Pontus were one of the leading independent centres of the new pottery craft. Highly crafted and moderately decorated tableware creates a new trend.

Traditional forms are dergis (jugs), pots, flasks, and bowls. Spindle whorls are also among the objects associated with the household craft that have been handed down since Antiquity. On one of them is a symbol of the constant movement of the sun, associated with pre-earthly agriculture.

One of them is a symbol of the constant movement of the sun, related to pre-earthly agricultures period.

Based on the data from Pichvnari, as well as from whole Colchis and the Caucasus, it can be clearly stated that the clay pot is one of the leading forms of kitchen and pottery wares. Most of them are plain; an exception is the classics from Pichvnari, where this type of earthenware was provided with masterly made pots that were characteristic only for the local population.

5. დერგი

ფიჭვნარის ელინისტური ხანის სამართავანი. ძვ.წ. IV–III ს. დაცულია აჭარის მუზეუმის – ბათუმის არქეოლოგიურ მუზეუმში. აქვს ფართო, გარეთკენ გადაშლილი პირი, დაბალი ყელი, სფეროსებრი მოყვანილობის მომადლო, სადა ტანი და ბრტყელი ძირი. კეცი მოშავო-მოყავისფრო.
ლიტერატურა: კახიძე, ვაშაკიძე, 2010:28, სურ. 24/3,4; 114/1,2.

5. CLAY DERGI (JAR)

Pichvnari Hellenistic Cemetery. Fourth-third centuries BC.

Kept at LEPL Ajara Museum - Batumi Archaeological Museum

It has a wide out-turned mouth, a low neck, a high, spherical, plain body, and a flat base. Black-brown- clay.

Bibliography: Kakhidze, Vashakidze, 2010: 28, fig. 24/3,4; 114/1,2.

6. ქოთანი

ფიჭვნარის ელინისტური ხანის სამართავანი. ძვ.წ. IV–III ს. დაცულია აჭარის მუზეუმის – ბათუმის არქეოლოგიურ მუზეუმში. პირი – ფართო, გარეთკენ გადაშლილი. ყელი დაბალი, უყურო. ტანი – მომრგვალებული. ძირი ბრტყელი. რუხკეციანი.
ლიტერატურა: კახიძე, ვაშაკიძე, 2010:28, სურ. 123/6, 149/10, 151/3, 7.

6. POT

Pichvnari Hellenistic Cemetery. Fourth-third centuries BC.

Kept at LEPL Ajara Museum - Batumi Archaeological Museum

It has a wide out-turned mouth, a low neck, rounded body, without handles. The bottom is flat. Gray-clay

Bibliography: Kakhidze, Vashakidze, 2010: 28, fig. 123/6, 149/10, 151/3, 7;

7. ქოთანო

ფიჭვნარის ელინისტური ხანის სამაროვანი. ძვ.წ. IV–III ს. დაცულია აჭარის მუზეუმის – ბათუმის არქეოლოგიურ მუზეუმში. აქვს მომაღლო, გარეთკენ გადაშლილი სწორი პირი, ყელი დაბალი, მომრგვალებული მოყვანილობის ტანი. ძირი ბრტყელი. მარწყუისებური ყური ტანის არეშია დაძვრწილი. რუხკეციანი. ლიტერატურა: კახიძე, ვაშაკიძე, 2010:28, სურ.65/4.

7. POT

Pichvnari Hellenistic Cemetery. Fourth-third centuries BC.

Kept at LEPL Ajara Museum - Batumi Archaeological Museum

It has a high, straight, out-turned mouth, a low neck, and a rounded body. The bottom is flat. A looped handle is attached into the body. Gray- clay.

Bibliography: Kakhidze, Vashakidze, 2010: 28, fig. 65/4.

8. ქოთანო

ფიჭვნარის ელინისტური ხანის სამაროვანი. ძვ.წ. IV–III ს. დაცულია აჭარის მუზეუმის – ბათუმის არქეოლოგიურ მუზეუმში. აქვს მომაღლო, გარეთკენ გადაშლილი პირი. ყელი დაბალი, ტანი – მომრგვალებული მოყვანილობის. ძირი ბრტყელი. ოვალურგანივკვეთიანი ყურის მორკალური ზედა ბოლო დაძვრწილია პირზე, ქვედა კი – ტანის არეში. რუხკეციანი. ლიტერატურა: კახიძე, ვაშაკიძე, 2010:28, სურ.140/5.

8. POT

Pichvnari Hellenistic Cemetery. Fourth-third centuries BC.

Kept at LEPL Ajara Museum - Batumi Archaeological Museum

It has a high, straight, out-turned mouth. The neck is low; the body is rounded. The bottom is flat. The arched upper end of the oval in-section handle is attached to the mouth, and the lower end – is attached on the body. Gray-clay.

Bibliography: Kakhidze, Vashakidze, 2010: 28, fig. 140/5.

9. ქოთანო

ფიჭვნარის ელინისტური ხანის სამაროვანი. ძვ.წ. IV–III ს.
დაცულია აჭარის მუზეუმის – ბათუმის არქეოლოგიურ მუზეუმში.
აქვს მომაღლო, გარეთკენ გადაშლილი სწორი პირი, ცილი-
ნდრული ყელი. მომრგვალებული მოყვანილობის ტანი. ძირი
ბრტყელი. ოვალურგანივკვეთიანი ყურის დასაწყისი პირზეა მი-
ძერწილი, ბოლო – კი ტანის არეში. რუხკეციანი.
ლიტერატურა: კახიძე, ვაშაკიძე, 2010:28, სურ.138/6.

9.POT

Pichvnari Hellenistic Cemetery. Fourth-third centuries BC.

Kept at LEPL Ajara Museum - Batumi Archaeological Museum

It has a high, straight, out-turned mouth and a cylindrical neck, rounded body. The bottom is flat. The beginning of the oval in-section handle is attached to the mouth and the end - to the body. Gray-clay.

Bibliography: Kakhidze, Vashakidze, 2010: 28, fig. 138/6.

10. ქოთანო

ფიჭვნარის ელინისტური ხანის სამაროვანი. ძვ.წ. IV–III ს.
დაცულია აჭარის მუზეუმის – ბათუმის არქეოლოგიურ მუზეუმში.
აქვს სწორი მომაღლო პირი, ოდნავ გარეთკენ გადაშლილი.
ყელი დაბალი, უყურო, ტანი შედარებით სწორკედლიანი. ძირი –
ბრტყელი. რუხკეციანი.
ლიტერატურა: კახიძე, ვაშაკიძე, 2010:28, სურ.85/3.

10.POT

Pichvnari Hellenistic Cemetery. Fourth-third centuries BC.

Kept at LEPL Ajara Museum - Batumi Archaeological Museum

It has a straight, high, slightly out- turned mouth. The neck is low, without handles, and the body is relatively straight-walled. The bottom is flat. Gray-clay.

Bibliography: Kakhidze, Vashakidze, 2010: 28, fig. 85/3.

მათარა საქართველოში ნაკლებად გავრცელებული სალაშქრო-სამოგზაურო სახის წყლის ჭურჭელია. ამიერკავკასიაში მათ გავრცელებას ირანულ სამყაროს უკავშირებენ.

The flask is a type of water vessel for camping and outdoor purposes that is less common in Georgia. Its distribution in Transcaucasia is associated with the Iranian world.

20

11. მათარა

ფიჭვნარის ელინისტური ხანის სამაროვანი. ძვ.წ. IV–III ს. დაცულია აჭარის მუზეუმის – ბათუმის არქეოლოგიურ მუზეუმში. აქვს გარეთკენ გადაშლილი პირი, ყელი – ცილინდრისებური, ოვალური შემოწერილობის ბრტყელი ძირი. პირთან ახლოს და ტანის დასაწყისთან შემკულია რელიეფური ჰორიზონტალური ზოლებით. დისკოსებური ტანის ორივე მხარეს მოცემულია რელიეფური წრეხაზებისაგან შედგენილი მზის დისკოს სიმბოლური გამოსახულება, რომელიც მჭიდროდ განლაგებული სამკუთხა ჯდებიტაა შემოფარგლული. დამზადებულია მოშავო-მონაცრისფრო თიხისაგან. ზედაპირი საგულდაგულოდაა გაპრიალებული. მზის მუდმივი მოძრაობის გამოსახვის მოტივი საკამაოდ ფართოდ ჩანს გავრცელებული ფიჭვნარის კერამიკულ წარმოებაში. მზის კულტის მსგავსი სიმბოლიკით გადმოცემა სათავეს იღებს ახლო აღმოსავლეთის ადრესამიწათმოქმედო კულტურის მატარებელ ხალხებში. სხვა ბევრი ასპექტის მიხედვითაც ჩანს, რომ აქაური მკვიდრნი ამ სახეობის წარმართული, ასტრალური მოტივების მიხედვით, გადმოგვცემს ძველი კოლხეთის და ანატოლიური ცივილიზაციების ხალხების სულიერი კულტურის ერთიანობას.

ლიტერატურა: კახიძე, ვაშაკიძე, 2010:29, სურ. 36/5, 38/8.

11. FLASK

Pichvnari Hellenistic Cemetery. Fourth-third centuries BC.

Kept at LEPL Ajara Museum - Batumi Archaeological Museum

It has a high, straight, out-turned mouth, a cylindrical neck, and a flat, oval base. The area near the mouth and at the beginning of the body is decorated with horizontal relief stripes. On both sides of the disc-shaped body is a symbolic representation of the sun's disc, consisting of relief circles surrounded by closely spaced triangular notches. It is made of black-grey clay. The surface is carefully polished.

The motif of depicting the constant movement of the sun is widespread in Pichvnarian ceramic production. The tradition of sun worship with similar symbolism originated among the peoples of the pre-earthly culture of the Middle East. From many other aspects, we can see that the inhabitants here who follow this kind of pagan, celestial motifs convey to us the unity of the spiritual culture of the people of ancient Colchis and the Anatolian civilisations.

12. მათარა

ფიჭვნარის ელინისტური ხანის სამართავანი. ძვ.წ. IV–III ს. დაცულია აჭარის მუზეუმის – ბათუმის არქეოლოგიურ მუზეუმში. პირი მომტვრეულია. ყელის დასაწყისი ცილინდრული შემოწერილობის. ტანი დისკოსებური. ძირი წაგრძელებულ–ოვალური მოყვანილობის. ტანს ირგვლივ მიუყვება სამკუთხედისებრი ორნამენტი. ყელთან ახლოს ტანის ორივე მხარეს გარკვეულ მონაკვეთებზე დატანილია ამოღარული ხაზებისაგან შედგენილი წიწვისებური ორნამენტი. თიხა მოშავო–მონაცრისფრო.

ლიტერატურა: კახიძე, ვაშაკიძე, 2010:29. სურ.47/9; 129/5.

12. FLASK

Pichvnari Hellenistic Cemetery. Fourth-third centuries BC.

Kept at LEPL Ajara Museum - Batumi Archaeological Museum

The mouth is broken. The beginning of the neck is cylindrical. The body is disc-shaped. The base is elongated-oval in shape. Around the body, there is a triangular ornament. On both sides of the body, near the neck, there is a grooved herringbone pattern. The clay is blackish-grey.

Bibliography: Kakhidze, Vashakidze, 2010: 29. fig. 47/9; 129

13. მათარა

ფიჭვნარის ელინისტური ხანის სამართავანი. ძვ.წ. IV–III ს. დაცულია აჭარის მუზეუმის – ბათუმის არქეოლოგიურ მუზეუმში. პირი მაღალი. სწორი. ოდნავ გარეთკენ მიმართული. ყელი ცილინდრული. ყელს ბოლოში შემოუყვება განივი ჭდეებით შემკული რელიეფური ზოლი. ტანის გვერდებზე – კი ჩაღრმავებული ხაზებით გამოყვანილი დაკლაკნილი გველის გამოსახულება. ყავისფერკეცია.

ლიტერატურა: კახიძე, ვაშაკიძე, 2010:29. სურ.57/5; 134/4..

13.FLASK

Pichvnari Hellenistic Cemetery. Fourth-third centuries BC.

Kept at LEPL Ajara Museum - Batumi Archaeological Museum

It has a high, straight, slightly out-turned mouth. The neck is cylindrical. At the neck's lower end are relief stripes decorated with transverse notches. On the sides of the body – is a coiling snake representation with deep lines. Brown-clay.

Bibliography: Kakhidze, Vashakidze, 2010: 29, fig. 57/5; 134/4.

14. ჭაბი

ფიჭვნარის ელინისტური ხანის სამაროვანი. ძვ.წ. IV–III ს.
დაცულია აჭარის მუზეუმის – ბათუმის არქეოლოგიურ მუზეუმში.
აქვს თანაბრად მომრგვალებული ტანი, სადა პირი შიგნიდანაა
მიმართული, გამოყვანილი ქუსლი ოთხკუთხაგანივკვეთიანია.
რუსკეციანი.

ლიტერატურა: კახიძე, ვაშაკიძე, 2010:30. სურ. 28/3.

14. BOWL

Pichvnari Hellenistic Cemetery. Fourth-third centuries BC.

Kept at LEPL Ajara Museum - Batumi Archaeological Museum

It has an evenly rounded body, the plain mouth is directed inward, and the narrow-waisted heel is square in-section. Gray-clay.

Bibliography: Kakhidze, Vashakidze, 2010: 30, fig. 28/3.

15. ჭაბი

ფიჭვნარის ელინისტური ხანის სამაროვანი. ძვ.წ. IV–III ს.
დაცულია აჭარის მუზეუმის – ბათუმის არქეოლოგიურ მუზეუმში.
პირი სამკუთხაგანივკვეთიანი. ტანი თანაბრად მომრგვალებული,
ქუსლი – მომაღლო. ყავისფერკეციანი.

ლიტერატურა: კახიძე, ვაშაკიძე, 2010:30. სურ. 29/4.

15. BOWL

Pichvnari Hellenistic Cemetery. Fourth-third centuries BC.

Kept at LEPL Ajara Museum - Batumi Archaeological Museum

The mouth is triangular in-section. The body is evenly rounded, the heel is high. Brown-clay.

Bibliography: Kakhidze, Vashakidze, 2010: 30, fig. 29/4.

16. კვირისტავები

ფიჭვნარის ელინისტური ხანის სამართავანი. ძვ.წ. IV–III ს. დაცულია აჭარის მუზეუმის – ბათუმის არქეოლოგიურ მუზეუმში. სამივე კონუსისებური მოყვანილობის. ძირი ფართო. სწორი, ყველა მათგანს, როგორც წესი ხერტლის ტარის მორგების მიზნით, წვერიდან ძირამდე მიუყვება ცილინდრული გამჭოლი ხვრელი. ყავისფერყვითიანი. გრძელდება კლასიკურ ხანაში მთელ კოლხურ კულტურაში ფართოდ გავრცელებული ე.წ. ყურმილიანი დოქების წარმოება. ლიტერატურა: კახიძე, ვაშაკიძე, 2010:31. სურ. 153/6.

16. SPINDLE-WHORLS

Pichvnari Hellenistic Cemetery. Fourth-third centuries BC.

Kept at LEPL Ajara Museum - Batumi Archaeological Museum

All three are conical in shape. The base is broad and straight. Usually, they all have a cylindrical hole going through from top to bottom to accommodate the hand spindle. Brown-clay.

Bibliography: Kakhidze, Vashakidze, 2010: 31, fig. 153/6.

17. ყურმილიანი დოქი

ფიჭვნარის ელინისტური ხანის სამართავანი. ძვ.წ. IV–III ს. დაცულია აჭარის მუზეუმის – ბათუმის არქეოლოგიურ მუზეუმში. აქვს გარეთკენ გადაშლილი მომრგვალებული პირი, მომაღლო ცილინდრული ყელი, სფეროსებრი ტანი. ბრტყელი ძირი. მრგვა-ლგანივკვეთიანი მილიანი ყური შემკულია დახრილი ჭდეებით. ლიტერატურა: ქვეყნდება პირველად

17. TABULAR JUGS

Pichvnari Hellenistic Cemetery. Fourth-third centuries BC.

Kept at LEPL Ajara Museum - Batumi Archaeological Museum

It has an out-turned rounded mouth, a high, cylindrical neck, and a spherical body, flat bottom. The round in-section, tubular handle is decorated with oblique notches.

Bibliography: First published

18. ღოქი

ფიჭვნარის ელინისტური ხანის სამაროვანი. ძვ.წ. IV–III ს. დაცულია აჭარის მუზეუმის – ბათუმის არქეოლოგიურ მუზეუმში. აქვს ოდნავ გარეთკენ გადაშლილი პირი, მომაღლო ვიწრო ყელი, მხრები დაქანებული, დაბალი, სფეროსებრი ტანი, ფართო, ბრტყელი ძირი. ოვალურგანივკვეთიანი ყურის ზედა ბოლო პირს ქვემოთაა მიძერწილი, ქვედა – მხრის არეში. ტანის არე შემკულია ბადისებრი ორნამენტით. თიხა მოშავო-მონაცრისფრო, განატეხში მოყავისფრო.

კოლხეთის შიდა რაიონებში გავრცელებული მსგავსი ნიმუშების მიხედვით დასტურდება, რომ კლასიკური ხანის მსგავსად გრძელდება კოლხური კულტურის კონსოლიდაცია ელინისტურ ხანაშიაც.

ლიტერატურა: კახიძე, ვიკერსი, თავამაიშვილი, 2007:51, ტაბ. XV/16,20; კახიძე, ვაშაკიძე, 2010:33, სურ.79/10; 146/4.

18.JUG

Pichvnari Hellenistic Cemetery. Fourth-third centuries BC.

Kept at LEPL Ajara Museum - Batumi Archaeological Museum

It has a slightly out-turned mouth, a high, narrow neck, sloping shoulders, a low, spherical body, and a broad, flat base. The upper end of the oval ear is placed below the mouth, the lower - to the shoulder area. The body area is decorated with a net ornament. The clay is blackish-grey, in broken fragments brownish.

The samples distributed in the inner regions of Colchis confirm that the consolidation of Colchian culture continued in both the Hellenistic and Classical periods.

Bibliography: Kakhidze, Vickers, Tavamaishvili, 2007: 51, pl. XV/16,20; Kakhidze, Vashakidze, 2010:33, fig. 79/10; 146/4.

19. კანთაროსისებრი ჭურჭელი

ფიჭვნარის ელინისტური ხანის სამართავანი. ძვ.წ. IV–III ს. დაცულია აჭარის მუზეუმის – ბათუმის არქეოლოგიურ მუზეუმში. აქვს გარეთკენ გადაშლილი პირი, ყელი დაბალი, ტანის ზედა ნახევარი მომრგვალებული, ქვედა კონუსისებრი. მაღალი მკვეთრად გამოყოფილი ძირი, საყრდენი არე დისკოსებრი. პირთან ახლოს, მხრის არეში, დაძერწილია წყვილი, შვერილიანი, მრგვალგანივკვეთიანი ყური. ტანი შემკულია არასიმეტრიული ჰორიზონტალური ხაზებითა და ტალღისებური ორნამენტით. თიხა მოყავისფრო-მოწითალო.

ლიტერატურა: კახიძე, ვაშაკიძე, 2010:33. სურ. 40/6, 125/6.

19. KANTHAROS-LIKE VESSEL

Pichvnari Hellenistic Cemetery. Fourth-third centuries BC.

Kept at LEPL Ajara Museum - Batumi Archaeological Museum

It has an out-turned mouth and a low neck; the upper half of the body is rounded, and the lower part is conical. High, sharply set base, the support is disc-shaped. A pair of elongated, rounded handles are attached near the mouth in the shoulder area. The body is adorned with asymmetrical horizontal lines and wavy ornaments. The clay is brownish-reddish.

Bibliography: Kakhidze, Vashakidze, 2010:33, fig. 40/6, 125/6.

20. ღოჭი

ფიჭვნარის ელინისტური ხანის სამართავანი. ძვ.წ. IV–III ს. დაცულია აჭარის მუზეუმის – ბათუმის არქეოლოგიურ მუზეუმში. აქვს დაბრისებული პირი, ბიკონუსური ტანი და ბრტყელი ძირი. ოვალურგანივკვეთიანი ყურის ზედა ბოლო პირს ქვემოთაა მიძერწილი, ქვედა – ტანის არეში. ყავისფერკეციანი.

ლიტერატურა: ქვეყნდება პირველად.

20. JUG

Pichvnari Hellenistic Cemetery. Fourth-third centuries BC.

Kept at LEPL Ajara Museum - Batumi Archaeological Museum

It has a funnel-shaped mouth, a biconical body and a flat bottom. The upper end of the oval in-section handle is attached below the mouth, the lower - to the body. Brown-firing.

Bibliography: published for the first time.

21. დოქი

ფიჭვნარის ელინისტური ხანის სამაროვანი. ძვ.წ. IV–III ს. დაცულია აჭარის მუზეუმის – ბათუმის არქეოლოგიურ მუზეუმში. პირი გარეთკენ გადაშლილი, ყელი დაბალი, ტანი – სფეროსებური, ძირი – ბრტყელი. მრგვალგანივკვეთიანი ყურის ზედა კოპიანი ბოლო პირზეა მიძერწილი, ქვედა – ტანის არეში. მოშავო-მონაცრისფრო თიხის.

ლიტერატურა: კახიძე, ვიკერსი, თავამაიშვილი, 2007:45, ტაბ. XV/2.

21. JUG

Pichvnari Hellenistic Cemetery. Fourth-third centuries BC.

Kept at LEPL Ajara Museum - Batumi Archaeological Museum

The mouth is out-turned, the neck is low, the body is spherical, and the base is flat. At the upper end of the round, the bossed handle is attached to the mouth, the lower part to the body. Black-grey-clay.

Bibliography: Kakhidze, Vickers, Tavamaishvili, 2007: 45, pl. XV/2.

22. კოჭობი

ფიჭვნარის ელინისტური ხანის სამაროვანი. ძვ.წ. IV–III ს. დაცულია აჭარის მუზეუმის – ბათუმის არქეოლოგიურ მუზეუმში. პირი ფართო, ყელი მაღალი, ტანი შედარებით სწორკედლიანი. ძირი – ბრტყელი. ყავისფერკეციანი.

ლიტერატურა: კახიძე, ვაშაკიძე, 2010:33.სურ.136/2.

22. COOKING-POT

Pichvnari Hellenistic Cemetery. Fourth-third centuries BC.

Kept at LEPL Ajara Museum - Batumi Archaeological Museum

The mouth is wide and the neck high, the body is relatively straight. The bottom is flat. Brown-firing.

Bibliography: Kakhidze, Vashakidze, 2010: 33, fig.136/2.

23. კოჭობი

ფიჭვნარის ელინისტური ხანის სამართავანი. ძვ.წ. IV–III ს. დაცულია აჭარის მუზეუმის – ბათუმის არქეოლოგიურ მუზეუმში. პირი ოდნავ გარეთკენ გაშლილი, ყელი ვიწრო, მაღალი. მხრები დაქანებული, ტანი – ფართო, ნახევარსფეროსებრი, დაბალი. ყური ოვალურგანივკვეთიანი. ბრტყელი ძირი. მოშავო-მონაცრისფრო კეცის.

ლიტერატურა: კახიძე, ვიკერსი, თავამაიშვილი, 2007:44, 51, ტაბ. XIII/16,21; კახიძე, ვაშაკიძე, 2010:33, სურ. 140/4.

23. COOKING-POT

Pichvnari Hellenistic Cemetery. Fourth-third centuries BC.

Kept at LEPL Ajara Museum - Batumi Archaeological Museum

The mouth is slightly out-turned, the neck is narrow and high. The shoulders are sloping, the body is broad, hemispherical and low. The handle is oval in-section. Flat bottom. Blackish-grey-clay.

Bibliography: Kakhidze, Vickers, Tavamaishvili, 2007: 44, 51, pl. XIII/16,21; Kakhidze, Vashakidze, 2010: 33, fig. 140/4.

ბერძნულ-კოლხური კულტურის უშუალო კონტაქტებმა განაპირობა ჯერ კიდევ ძვ.წ. V ს-ში ელინიზებული ფორმების შექმნა. ელინიზმის ეპოქისათვის ამ ტიპის ნაკეთობათა შორის წამყვან ადგილს ყავისფერკეციანი ნიმუშები იკავებენ. სხვა სახეობების მსგავსად გამოირჩევიან დახვეწილი პროპორციებითა და სისადავით.

24. ღოჭი

ფიჭვნარის ელინისტური ხანის სამაროვანი. ძვ.წ. IV–III ს. დაცულია აჭარის მუზეუმის – ბათუმის არქეოლოგიურ მუზეუმში. აქვს მკვეთრად გამოყოფილი ჯამისებური პირი, მაღალი ცილინდრისებური ყელი, სფეროსებური ტანი, ოდნავ გამოყვანილი ბრტყელი ძირი. სამღერიაანი ყური. მხრის არე შემკულია ჰორიზონტალური ღარებით, რომელსაც მოსდევს ღარებითვე შემოფარგული მოგრძო ირიბი ჭდეების ჰორიზონტალური ზოლი. მოყვითალო-მოყავისფრო თიხის, წითელი წერნაქით დაფარული. ლიტერატურა: კახიძე, ვიკერსი, თავამაიშვილი, 2007:51, ტაბ. XXIV/16; XXV/5., კახიძე, ვაშაკიძე, 2010:37. სურ. 99/1,2. 154.

24. JUG

Pichvnari Hellenistic Cemetery. Fourth-third centuries BC.

Kept at LEPL Ajara Museum - Batumi Archaeological Museum

It has a sharply outlined bowl-shaped mouth, a tall cylindrical neck, a spherical body and a slightly waisted flat base. It has a three-stemmed handle. The shoulder area is decorated with horizontal grooves, followed by surrounding grooves of a horizontal band of elongated, Oblique notches-yellowish-brown-clay, painted with red, apparently red ochre.

Bibliography: Kakhidze, Vickers, Tavamaishvili, 2007: 51, pl. XXIV/16; XXV/5., Kakhidze, Vashakidze, 2010: 37, fig. 99/1,2. 154.

Direct contact with Greek-Colchian culture led to the creation of Hellenised forms in the fifth century BC. In the era of Hellenism, brown-fired specimens take first place among these product types. Like other types, they are characterized by their refined proportions and lightness.

25. ღოჭი

ფიჭვნარის ელინისტური ხანის სამაროვანი. ძვ.წ. IV–III ს. დაცულია აჭარის მუზეუმის – ბათუმის არქეოლოგიურ მუზეუმში. აქვს მკვეთრად გამოყოფილი პირი, ყელი ტანისაკენ თანაბრად გაფართოებული, ძირი დისკოსებური. ყური სამღერიაანი. ყელისა და ტანის არე მთლიანად დაფარულია სხვადასხვა მიმართულების კანელურებით. სამკაული კორპუსის შუაწელზე დატანილი ჰორიზონტალური ხაზით ორ ფრიზადაა გაყოფილი. ყავისფერკეციანი.

ლიტერატურა: კახიძე, ვაშაკიძე, შალიკაძე, 2013:43, ტაბ. II/3.

25. JUG

Pichvnari Hellenistic Cemetery. Fourth-third centuries BC.

Kept at LEPL Ajara Museum - Batumi Archaeological Museum

It has a sharply separated mouth, the neck is evenly flared towards the body, bottom is disc-shaped. It has a three-stemmed handle. The neck and body area is completely covered with vertical flutes in different directions. The decoration is divided into two friezes by a horizontal line at the middle waist of the body. Brown-clay.

Bibliography: Kakhidze, Vashakidze, Shalikadze, 2013: 43, pl. II/3.

26. ღოქი

ფიჭვნარის ელინისტური ხანის სამართავანი. ძვ.წ. IV–III ს. დაცულია აჭარის მუზეუმის – ბათუმის არქეოლოგიურ მუზეუმში. აქვს მკვეთრად გამოყოფილი მომრგვალებულკალთიანი მაღალი პირი, ცილინდრული ყელი, სფეროსებური ტანი, ვიწრო ბრტყელი ძირი. ყური სამღერიაანი. ტანის ზედა ნახევარზე სამგან დაძერწილია მზის დისკოსა და ნახევარმთვარის რელიეფური გამოსახულებანი. ყავისფერკეციანი. როგორც წესი, გამოირჩევა დახვეწილი პროპორციებით. ასტრალური სიმბოლიკის მსგავსი, რელიეფური ორნამენტის მოტივები სხვა ძეგლების მიხედვით ჯერ-ჯერობით უცნობია.

მზეს მნათობის უძველესი ნიშნით – წრით გამოსახავდნენ. გვხვდება მთვარესთან ერთადაც. წყვილად გამოჩენა კი ცვლის მათ შინაარსს. მზისა და მთვარის – ასტრალური ძალების – გამოსახვით ოსტატი ცდილობს, აჩვენოს წუთისთფლის მუდმივობა, როცა „დღე ღამეს ათენებს“, როცა დაუსაბამო დროის შეცნობა ხერხდებოდა მხოლოდ მზისა და მთვარის საუკუნოდ დადგენილი მონაცვლეობით.

მზის მოზრდილი, დისკოსებრი გამოსახულება ფიჭვნარის ძვ.წ. V ს. კოლხურ სამართავანეცაა აღმოჩენილი.

ლიტერატურა: კახიძე, ვაშაკიძე, შალიკაძე, 2013:42-43, ტაბ. II/4, VI/2

26. JUG

Pichvnari Hellenistic Cemetery. Fourth-third centuries BC.

Kept at LEPL Ajara Museum - Batumi Archaeological Museum

It has a sharply outlined, strongly rounded mouth, a cylindrical neck, a spherical body, and a narrow, flat base. It has a three-stemmed handle. On the upper half of the body, there are relief-like depictions of the solar disc and the crescent moon in three places. Brown fired. It is generally characterized by refined proportions. Similar to the cosmic symbolism, the motifs of the relief-like decorations after other monuments are still unknown.

The sun, the ancient sign of light, was represented by a circle and is found together with the moon. The paired representation of the sun and the moon changes their content. The master tries to show the permanence of the world by depicting cosmic forces, such as “When Day Becomes Night,” when the knowledge of infinite time was only possible through the centuries-long alternation of the sun and the moon.

Enlarged, disc-shaped representation of the sun was found in the from the fifth century BC Colchian cemetery at Pichvnari.

Bibliography: Kakhidze, Vashakidze, Shalikadze, 2013: 42-43, pl. II/4, VI/2.

27. დოქი

ფიჭვნარის ელინისტური ხანის სამაროვანი. ძვ.წ. IV–III ს. დაცულია აჭარის მუზეუმის – ბათუმის არქეოლოგიურ მუზეუმში. აქვს მომრგვალებული პირი, დაბრისებული პირი ყელისაგან არაა გამოყოფილი. მხრები დაქანებული, ტანი – სფეროსებრი, ოვალურ-განივკვეთიანი ყურის ზედა ბოლო პირს ქვემოთაა მიძერწილი, ქვე-და-ტანის არეში. ბრტყელძირიანი. სადა. ყავისფერკეციანი. ლიტერატურა: კახიძე, ვაშაკიძე, 2010:35–37. სურ. 59/1, 136/6.

კლასიკური ხანის მსგავსად ფიჭვნარელი ელინები ქმნიან ისეთ ნიმუშებსაც, რომლებიც პარალელს ვერ პოვებენ კოლხური კულტურის სხვა ძეგლებში. გამოირჩევიან, როგორც არქიტექტონიკით, ისე დამზადების მაღალი ტექნიკითა და მდიდრული ორნამენტით.

27. JUG

Pichvnari Hellenistic Cemetery. Fourth-third centuries BC.

Kept at LEPL Ajara Museum - Batumi Archaeological Museum

It has a rounded, funnel-shaped mouth, which is not separated from the neck. The shoulders are sloping down; the body is spherical; the upper end of the oval in section handle is attached below the mouth, in the lower part of the body. With lat bottom. Simple. Brown- firing.

Bibliography: Kakhidze, Vashakidze, 2010: 35-37, fig. 59/1, 136/6.

As in the Classical period, the Greek population of Pichvnari created patterns not found in other Colchian sites. They are characterised by their architecture, high manufacturing techniques and luxurious ornaments.

28. ფიჭვნარული დოქი

ფიჭვნარის ელინისტური ხანის სამაროვანი. ძვ.წ. IV–III ს. დაცულია აჭარის მუზეუმის – ბათუმის არქეოლოგიურ მუზეუმში. აქვს დაბალი, ფართო, გარეთკენ გადაშლილი პირი. დაბალი ყელი, მომრგვალებული ტანი, ბტყელი ძირი ოდნავ შიგნითაა შეწეული. მრგვალგანივკვეთიანი ყურის ზედა ბოლო პირზეა მიძერწილი, ქვედა – ტანის არეში. ტანი და ყური შემკულია ერთმანეთთან ახლოს განლაგებული ძირამდე დაშვებული ვერტიკალური კანელურებით. ნაცრისფერკეციანი, ზედაპირი შავად გაპრიალებული.

ლიტერატურა: კახიძე, ვაშაკიძე, 2010:34. სურ. 130/5.

28. PICHVNARIAN JUG

Pichvnari Hellenistic Cemetery. Fourth-third centuries BC.

Kept at LEPL Ajara Museum - Batumi Archaeological Museum

It has a low, broad, out-turned mouth. Low neck, rounded body, the bottom is slightly depressed. The upper end of the round handle is attached to the mouth, the lower end - to the body. The body and the handles are decorated with vertical lines close to the base, grey-fired, black polished surface.

Bibliography: Kakhidze, Vashakidze, 2010: 34, fig. 130/5.

29. ფიჭვნარული დოქი

ფიჭვნარის ელინისტური ხანის სამართავანი. ძვ.წ. IV–III ს. დაცულია აჭარის მუზეუმის – ბათუმის არქეოლოგიურ მუზეუმში. აქვს ფართო, სწორი, მკვეთრად გარეთკენ გადაშლილი პირი, დაბალი, შედარებით ფართო, ყელი, სფეროსებური ტანი. ბრტყელი ძირი. მრგვალგანივკვეთიანი ყური დაკარგულია. ტანის ზედა ნახევარი დაფარულია ფოსლებითა და კლაკნილი სამკუთხედებით შემოფარგლული ჰორიზონტალური ზოლების ფართო სარტყელით. ლიტერატურა: კახიძე, ვაშაკიძე, 2010:35. სურ. 68/16,17.

29. PICHVNARIAN JUG

Pichvnari Hellenistic Cemetery. Fourth-third centuries BC.

Kept at LEPL Ajara Museum - Batumi Archaeological Museum

It has a broad, straight, sharply out-turned mouth, a low, relatively broad neck and a spherical body. Flat base. The roundish in-section handle is absent. The upper half of the body is covered with triangular holes and sinuous bordered by a broad belt of horizontal stripes.

Bibliography: Kakhidze, Vashakidze, 2010: 35, fig, 68/16,17.

კერამიკულ წარმოებაში გრძელდება ჯერ კიდევ კლასიკურ ხანაში დაწყებული ელინიზებული ფორმების დამზადება. ნოვაციათა რიცხვს განეკუთვნება ის, რომ ელინთა მიბაძვით დამზადებული ნიმუშების რიცხვი მრავალფეროვანი ხდება. ყველაზე უფრო მნიშვნელოვანი იყო ამ პერიოდისათვის, რა თქმა უნდა ადგილობრივი კერამიკული ტარის ფართოდ დანერგვა, რომელიც იმის მაუწყებელიც ჩანს, რომ ჩვენი წინაპრები უკვე ჩართული ჩანან საერთაშორისო სავაჭრო ურთიერთობათა სფეროში. მთლიანად დაცული კოლხური ამფორა ექსპონირებულია კონსტანცას მუზეუმში, ჩრდილოეთ შავი ზღვისპირეთის ქალაქ-სახელმწიფოებში მოპოვებული კოლხური ამფორა – ბელგოროდ – დნესტროვსკის მუზეუმებში. არანაკლებ მნიშვნელოვანი იყო სინოპური კრამიტების მიბაძვით დამზადებული სოლენის ტიპის კრამიტების წარმოებაც, რომელმაც განაპირობა მნიშვნელოვანი ცვლილებები ძველი კოლხების ხურთმოდგერებაში. სიახლეთა რიცხვს განეკუთვნება, აგრეთვე კვლავაც სინოპური და პერაკლეური ლუთერიების დამზადება. ასევე ითქმის ე.წ. მილიანი ჭურჭლების მიმართაც. რათქმუნდა გრძელდება ფიჭვნარში კლასიკური ხანიდან ჩვენთვის ცნობილი სხვა ელინიზებული ფორმების კეთებაც.

The completely preserved Colchian amphora is exhibited in the Constanta Museum, as well as in Belgorod-Dnestrovsky Museum, northern Black Sea.

The production of Hellenised forms began in the Classical period continues. One of the innovations-specimens produced in imitation of the Greeks becomes more diverse. Most important for this period was the widespread introduction of local pottery vessels, indicating that our ancestors were already involved in international trade relations. The completely preserved Colchian amphora is exhibited in the Constanta Museum; The completely preserved Colchian amphora is exhibited in the Constanta Museum, as well as in Belgorod-Dnestrovsky Museum, northern Black Sea. The important stage was also production of solen-type tiles modeled on Sinopean tiles, which led to significant changes in the architecture of ancient Colchis. The number of innovations also includes the continued production of Sinopean and Heracleian louterioi. This also applies to the so-called tubular vessels. Of course, other Hellenised forms that we know from the Classical period are also produced at Pichvnari.

30. მილიანი ჭურჭელი

ფიჭვნარის ელინისტური ხანის სამაროვანი. ძვ.წ. IV–III ს. დაცულია აჭარის მუზეუმის – ბათუმის არქეოლოგიურ მუზეუმში. აქვს სადა, გარეთკენ გადაშლილი სწორი პირი, ცილინდრული ყელი, სფეროსებრი ტანი და ბრტყელი ძირი. ირიბად მიერთებული მილი, ოდნავ დახრილად ტანის ზედა ნახევარზეა გამოყვანილი. ტანის დასაწყისი წიწვოვანი ორნამენტის პორიზონტალური ზოლითაა შემკული. წყვილღერტიანი ყურის ზედა ბოლო პირზეა დაძერწილი, ქვედა, გარეთკენ განზიდული ღეროები კი – ტანის არეში. ყავისფერკეციანი.

ლიტერატურა: კახიძე, ვაშაკიძე, შალიკაძე, 2013:43, ტაბ. III/1, VI/3.

30. TABULAR VESSELS

Pichvnari Hellenistic Cemetery. Fourth-third centuries BC.

Kept at LEPL Ajara Museum - Batumi Archaeological Museum

It has a plain, straight out-turned mouth, a cylindrical neck, a spherical body and a flat base. An obliquely connected tube is attached at an angle to the upper half of the body. The beginning of the body is decorated with a horizontal stripe with a herring bone pattern. The upper end of the double-stemmed handle is attached to the mouth and the lower, outwardly extended stems - to the body. Brown-firing.

Bibliography: Kakhidze, Vashakidze, Shalikadze, 2013: 43, pl. III/1, VI/3.

31. მილიანი ჭურჭელი

ფიჭვნარის ელინისტური ხანის სამაროვანი. ძვ.წ. IV–III ს. დაცულია აჭარის მუზეუმის – ბათუმის არქეოლოგიურ მუზეუმში. აქვს გარეთკენ გადაშლილი პირი, ცილინდრული ყელი, ტანი – მომრგვალებული, ძირი – ბრტყელი. პირზე და მხრის არეში დაძერწილია ოვალურგანივკვეთიანი ყური. ყელის არე შემკულია მკვეთრად გამოსახული ურთიერთდაკავშირებული სამკუთხედების ზოლით. მხრის არე მთლიანადაა დაფარულია წვერით ძირისკენ მიმართული სამკუთხედების ოვალური ფოსოებითა და ტალღისებური ორნამენტით. მოყვითალო-მოყავისფრო კეცის.

ლიტერატურა: კახიძე, ვიკერსი, თავამაიშვილი, 2007:52, ტაბ. XXVII/3; კახიძე, ვაშაკიძე, 2010:40–41. სურ. 102/3, 157/1.

31. TABULAR VESSELS

Pichvnari Hellenistic Cemetery. Fourth-third centuries BC.

Kept at LEPL Ajara Museum - Batumi Archaeological Museum

It has an out-turned mouth, a cylindrical neck, a rounded body and a flat bottom. An oval handle is attached to the mouth and shoulder area. The neck area is decorated with a band of sharply defined interlocking triangles. The shoulder area is completely covered with triangles with oval holes and wavy downward ornaments. Yellowish-brown-firing.

Bibliography: Kakhidze, Vickers, Tavamaishvili, 2007: 52, pl. XXVII/3;

Kakhidze, Vashakidze, 2010: 40-41, fig. 102/3, 157/1.

32. ღოჭი

ფიჭვნარის ელინისტური ხანის სამაროვანი. ძვ.წ. IV–III ს. დაცულია აჭარის მუზეუმის – ბათუმის არქეოლოგიურ მუზეუმში. აქვს მკვეთრად გამოხატული სამტუჩა პირი, დაბალი ყელი, ძირისკენ შევიწროებული ფართო სფეროსებრი ტანი, ბრტყელი ძირის გარეთა კალთა ღრმად მომრგვალებული. კავისებურად მოხრილი წყვილღერტიანი ყურის ზედა ბოლო პირზე დაძვრული, ქვედა – ტანის არეში. ყავისფერკეციანი. ლიტერატურა: კახიძე, ვიკერსი, თავამაიშვილი, 2007:52, ტაბ. XVII/14, 15; კახიძე, ვაშაკიძე, 2010:40. სურ. 82/6, 148/5.

32. JUG.

Pichvnari Hellenistic Cemetery. Fourth-third centuries BC.

Kept at LEPL Ajara Museum - Batumi Archaeological Museum

It has a sharply defined trefoil-lipped mouth, a low neck, a broad spherical body tapering towards the base, and the outer edge of the at bottom slightly rounded. The upper end of the double-stemmed, hooked handle is attached to the mouth, the lower end to the body. Brown-firing.

Bibliography: Kakhidze, Vickers, Tavamaishvili, 2007: 52, pl. XVII/14, 15.

Kakhidze, Vashakidze, 2010: 40. fig. 82/6, 148/5.

33. თინოხოია

ფიჭვნარის ელინისტური ხანის სამაროვანი. ძვ.წ. IV–III ს. დაცულია აჭარის მუზეუმის – ბათუმის არქეოლოგიურ მუზეუმში. ყავისფერკეციანი. ოთხტუჩა, ყურის ზედა ბოლო ყელის არეშია მიძვრული, ქვედა – ტანის არეში. ყელი ფართო, ტანი ბიკონუსური პირზე დატანილია მოზრდილი გრაფიტო. ლიტერატურა: კახიძე, ვიკერსი, 2004:124, 125, სურ. 290, 291; კახიძე, ვაშაკიძე, შალიკაძე, 2013:43–44, ტაბ. II/5.

33. OENOCHOE

Pichvnari Hellenistic Cemetery. Fourth-third centuries BC.

Kept at LEPL Ajara Museum - Batumi Archaeological Museum

Brown-firing. It has four lips. The upper end of the handle is attached to the neck, the lower to the body. The neck is broad, the body is biconical. An enlarged graffito A is engraved on the mouth.

Bibliography: Kakhidze, Vickers, 2004: 124, 125, fig. 290, 291; Kakhidze, Vashakidze, Shalikadze, 2013: 43–44, pl. II/5.

34. ლუთერია

ფიჭვნარის ელინისტური ხანის სამაროვანი. ძვ.წ. IV–III სს. დაცულია აჯარის მუზეუმის – ბათუმის არქეოლოგიურ მუზეუმში. სქელკედლიანი, მასიური. აქვს გარეთკენ გაშლილი ბრტყელი პირი. რგოლისებური ქუსლი. პირზე მოცემულია სითხის გადმოსაღვრელი ღარი. მისგან მოშორებით, ორივე მხარეს მოსდევს მომრგვალებული, რელიეფური ნაძერწებისაგან შედგენილი ყურები. ყავისფერკეციანი.

ლიტერატურა: კახიძე, ვიკერსი, თავამაიშვილი, 2007:53, ტაბ. XXIX/5; კახიძე, ვაშაკიძე, 2010:39. სურ. 160/4.

ელინიზმის ეპოქისათვის საქალაქო დასახლების საზღვრები მკვეთრად იზრდება. შესაბამისად სახეზეა დემოგრაფიული ბუმიც. ძვრები ხდება, როგორც ეკონომიკასა და კულტურულ განვითარებაში, ასევე საერთაშორისო ურთიერთობათა სფეროშიც.

კლასიკური ეპოქისაგან განსხვავებით მოკრძალებული ადგილი უკავია იმპორტულ კერამიკას. ძვ.წ. IV საუკუნის მეორე ნახევრიდან ვრცელდება ატიკური შავლაკიანი კანთაროსები, ცოტაა ლეკითოსები, ჯამები, იხთიები, დოქისებური ჭურჭელი. ადრინდელი ლეკითოსების კვალდაკვალ სამარხულ ინვენტარში წამყვანი ადგილი დაიკავებს სანელსაცხებლეებმა.

საყურადღებოა ის გარემოება, რომ გრძელდება კლასიკური ხანისათვის დამახასიათებელი ტრადიცია. ანტიკური სამყაროს პერიფერიის მნიშვნელოვან საქალაქო ცენტრში – ფიჭვნარში პანელინური დღესასწაულებისა და სპორტული შეჯიბრებების მოწყობის წესი. ყოველივე ეს შესანიშნავად დასტურდება პალესტრთან დაკავშირებული ტორეფტიკისა თუ სხვა სახის ნივთიერი კულტურის ძეგლების მიხედვით. როგორც ჩანს, ამჯერად ჩვენთვის საინტერესო ეპოქისათვის ელინებთან ერთად მსგავს დღესასწაულებში სხვდასახვ ელინისტური სახელმწიფოების წარმომადგენლებსაც მიუღია მონაწილეობა.

34. LOUTERION

Pichvnari Hellenistic Cemetery. Fourth-third centuries BC.

Kept at LEPL Ajara Museum - Batumi Archaeological Museum

Thick-walled, solid. It has a at, out-turned mouth. It has a ring-shaped heel. There is a groove at the mouth for pouring the liquid. On both sides of the vessel are rounded handles with relief moldings. Brown fired.

Bibliography: Kakhidze, Vickers, Tavamaishvili, 2007: 53, pl. XXIX/5; Kakhidze, Vashakidze, 2010: 39, fig. 160/4.

During the Hellenistic era, the boundaries of the urban settlement expanded considerably. Accordingly, there is also a demographic boom. Changes take place in the economy and cultural development as well as in the field of international relations.

Unlike in the classical era, imported pottery takes a modest place. From the second half of the 4th century BC, black-gloss Attic kantharoi, lekythoi, bowls, fish plates, and jug-shaped vessels are widely used. Black-glossed lekythoi are rarely used as grave goods but are replaced by clay perfume vessels.

It is noteworthy that the tradition characteristic of the Classical period, the way to organize festivals and sports competitions in the periphery of the ancient world, at Pichvnari continuous. All this is perfectly confirmed by the toreutics and other monuments of intangible culture connected with the existence of the palaestra. It seems that, besides the Greeks, representatives of other ethnicities also participated in similar celebrations.

35. ჰიდრისკოსი

ფიჭვნარის ელინისტური ხანის სამაროვანი. ძვ.წ. IV–III სს. დაცულია აჭარის მუზეუმის – ბათუმის არქეოლოგიურ მუზეუმში. აქვს მკვეთრად გარეთკენ გადაშლილი პირი. ვიწრო, მაღალი, ყელი. ტანი კვერცხისებური. ძირი – მრგვალგანივკვეთიანი. ყურის ზედა ბოლო პირის ქვემოთაა მიდრეკილი, ქვედა-ტანის არეში. ტანის წინა მხარეს თეთრი საღებავით მოხატულია ფრთხილგაშლილი გედი. უკანა მხარეს კი გადმოცემულია წითელფიგურული პალმეტები. წითელფიგურული ვოლუტებია ასევე დატანილი მხრის არეშიც. ტანის დანარჩენი ზედაპირი დაფარულია შავი ფერის ლაკით. მსგავსი ჭურჭელი პირველად აღმოჩნდა ფიჭვნარში.

ლიტერატურა: კახიძე, ვიკერსი, 2014:136–137, სურ.137/4.

35. HYDRISKOS

Pichvnari Hellenistic Cemetery. Fourth-third centuries BC.

Kept at LEPL Ajara Museum - Batumi Archaeological Museum

It has a sharply out-turned mouth. Narrow, high neck. Ovoid body. The bottom is round in -section. The upper end of the handle is attached below the mouth, in the lower part of the body. On the front of the body is a swan with outstretched wings painted in white. Red-figure palmettes are depicted on the back. The shoulder area also has red-figure volutes. The rest of the body surface is covered with black gloss. Such vessels were found for the first time at Pichvnari.

Bibliography: Kakhidze, Vickers, 2014: 136-137, fig. 137/4.

36. ფიალა

ფიჭვნარის ელინისტური ხანის სამაროვანი. ძვ.წ. III ს.
დაცულია აჭარის მუზეუმის – ბათუმის არქეოლოგიურ
მუზეუმში.

პირი გარეთკენ გადაშლილი. ფართო, მაღალი, ცილინდრული
ყელი. ვიწრო, ოდნავ დაქანებული მხრები, კონუსისებრი ტანი
და ომფალოსიანი ძირი. პირი სადა ყელის დასაწყისს, მხრის,
ასევე ტანის დასასრულს შემოუყვება რეზერვირებული, პო-
რიზონტალური ზოლები. დანარჩენი ზედაპირი დაფარულია
კარგი ხარისხის შავი ატიკური ლაკით. ყელი მოხატულია წი-
თელფიგურული ბადისებრი, ჭადრაკული, მეანდრის, ორნა-
მენტით (ალაგ-ალაგ შემორჩენილია გნათიის ტექნიკისათვის
დამახასიათებელი თეთრი საღებავი). ტანი მთლინადაა და-
ფარული მჭიდროდ განლაგებული პორიზონტალური კანელ-
ურებით. პირის ქვედა კალთას ირგვლივ შემოუყვება წარწერა
„ზევს მხსნელს“ (ΔΙΟΣ ΣΩΤΗΡΟΣ).

მსგავსი მაღალმხატვრული ნაკეთობა ადრე უცნობი იყო ფიჭვ-
ნარისათვის. ძირის მოყვანილობის მიხედვით, იგი ემსგავსება
ვანში მოპოვებული ატიკური „გნათიის“ სტილის ფიალას. რო-
გორც ჩანს ფიალა განკუთვნილი იყო სპორტის ერთერთ სახეო-
ბაში გამარჯვებულისათვის.

ლიტერატურა: კახიძე, ვაშაკიძე, შალიკაძე, 2013:44. ტაბ.
VII/1. ძნელაძე, 2017:43-51., ძნელაძე, 2019, გვ. 134-150

36. CUP

Pichvnari Hellenistic Cemetery . Fourth-third centu-
ries BC.

Kept at LEPL Ajara Museum - Batumi Archaeological
Museum

It has an out-turned mouth. Broad, high, cylindrical neck.
Narrow, slightly sloping shoulders, conical body, and
base with omphalos. The mouth is simple. The begin-
ning of the neck, the shoulder, and the end of the body
are lined with restrained horizontal stripes. The surface
is covered with a high-quality black Attic gloss. The neck
is painted with a red figure net, - chequered-patterned,
as well as a meander ornament (the white paint charac-
teristic of the Gnathic technique, which is preserved here
and there). The body is completely covered with closely
spaced horizontal lines. The inscription "Zeus the Saviour"
(ΔΙΟΣ ΣΩΤΗΡΟΣ) is around the lower skirt of the mouth.

Such highly artistic work was previously unknown in Pi-
chvnari. Judging by the shape of the bottom, it resembles
the Attic vessel in the style of the "Gnathia" found at Vani.

Bibliography: Kakhidze, Vashakidze, Shalikadze, 2013:
44, pl. VII/1. Dzeladze, 2017: 43-51; 2019: 134-150.

ძვ.წ. IV საუკუნის მეორე ნახევრიდან ატიკურ კერამიკულ წარმოებაში პოპულარული ხდება ღვინის სასმელად განკუთვნილი შავლაკიანი კანთაროსები. ფიჭვნარში აღმოჩენილია კანთაროსების სხვადასხვა ნიმუშები. ზოგი მათგანი იშვიათ მონაპოვართა რიცხვს განეკუთვნება.

37. შავლაკიანი კანთაროსი

ფიჭვნარის ელინისტური ხანის სამაროვანი. ძვ.წ. IV–III სს. დაცულია აჭარის მუზეუმის – ბათუმის არქეოლოგიურ მუზეუმში.

პირი ოდნავ გარეთკენ გადაშლილი, ოვალურგანივკვეთიანი ყურის ზედა ოდნავ ზემოთკენ მიმართული დაბრტყელებული შევრილები პირზეა მიძერწილი. ქვედა-ტანის არეში. ყელი მაღალი, ფართო. კონუსისებრი ტანი დაფარულია წვრილი და ღრმა კანელურებით. მომალღო ძირი პროფილირებულია.

დიონისეს კულტთან დაკავშირებული მსგავსი საღვინე ჭურჭელი ფართოდაა გავრცელებული ანტიკურ სამყაროში.

ლიტერატურა: კახიძე, ვიკერსი, თავამაიშვილი, 2007:53, ტაბ. XIIV/5– 9; კახიძე, ვაშაკიძე, 2010:42-43. სურ.74/2,3, 141/4 , 5; კახიძე, ვაშაკიძე, შალიკაძე, 2013:44. ტაბ. VII/3.

37. BLACK GLOSS KANTHAROS

Pichvnari Hellenistic Cemetery. Fourth-third centuries BC.

Kept at LEPL Ajara Museum - Batumi Archaeological Museum

The mouth is slightly out-turned, and oval in -section handles of slightly upward, attened projections are attached to the mouth and the lower part of the body. The neck is high and broad. The conical body is covered with fine and deep utes. The high base is profiled.

Similar wine vessels associated with the cult of Dionysus are widespread in the ancient world.

Bibliography: Kakhidze, Vickers, Tavamaishvili, 2007: 53, pl. XIIV/5-9; Kakhidze, Vashakidze, 2010: 42-43, fig. 74/2,3, 141/4, 5; Kakhidze, Vashakidze, Shalikadze, 2013: 44. pl. VII/3.

From the second half of the fourth century BC, the black gloss kantharos, a cup for drinking wine, became popular in Attic ceramic production. Various examples of the kantharos have been found at Pichvnari. Some of them belong to rare finds.

38. კანთაროსი

ფიჭვნარის ელინისტური ხანის სამაროვანი. ძვ.წ. IV–III სს. დაცულია აჭარის მუზეუმის – ბათუმის არქეოლოგიურ მუზეუმში.

პირი ოდნავ გარეთკენ გადაშლილი, ყელი მაღალი, ფართო. ტანი ნახევარსფეროსებრი. ოვალურგანივკვეთიანი ყურის დაბრტყელებული შევრილები ზემოთკენაა მიმართული. ძირი – პროფილირებული. დაფარულია ყავისფერი ლაკით, ალაგ-ალაგ მოშავო. საღა.

ლიტერატურა: კახიძე, ვაშაკიძე, 2010:42-43. სურ.74/2,3, 141/4.

38. KANTHAROS

Pichvnari Hellenistic Cemetery. Fourth-third centuries BC.

Kept at LEPL Ajara Museum - Batumi Archaeological Museum

The mouth is slightly out-turned, the neck is high, broad. The body is hemispherical. Oval in -section handles', attened projections are slightly upwards. The base is profiled. It is covered with brown gloss, blackish in places, smooth.

Bibliography: Kakhidze, Vashakidze, 2010: 42-43, fig. 74/2,3, 141/4.

39. კანთაროსი

ცხიხიძის სამაროვანი. ძვ.წ. IV–III ს.

დაცულია აჭარის მუზეუმის – ბათუმის არქეოლოგიურ მუზეუმში. პირი ოდნავ გარეთკენ გადაშლილი, ყელი დაბალი, ფართო. ტანი ნახევარსფეროსებრი. თვალურგანივკვეთიანი ყურის დაბრტყელებული შვერილები ზემოთკენაა მიმართული. ძირი – პროფილირებული. დაფარულია ყავისფერი ლაკით, ალაგ-ალაგ მოშავო. ყელზე დატანილია მცენარეული ორნამენტი. ლიტერატურა: ქვეყნდება პირველად

39. KANTHAROS

Tsikhisdziri Cemetery. Fourth-third centuries BC. Kept at LEPL Ajara Museum - Batumi Archaeological Museum

The mouth is slightly out-turned, and the neck is low and broad. The body is hemispherical. Oval in-section handles' attenuated projections are slightly upwards. The base is profiled. It is covered with brown gloss, blackish in places, and smooth. A oral ornament is placed on the neck.

Bibliography: First published

შავლაკიანი ჯამები ელინისტურ ხანაში საკმაოდ ფართო გამოყენების საგანი ჩანს. გვხვდება, როგორ სამარხულ ინვენტარში, ასევე განსაკუთრებით სარიტუალო მოედნებზე. განსაკუთრებით მრავლადაა აღმოჩენილი ათენის აგორაზე. როგორც ფორმის, ასევე შემკულობის მიხედვითაც შავლაკიანი თასებიც სტანდარტული ფორმის მატარებელნი არიან.

40. ჯამი

ფიჭვნარის ელინისტური ხანის სამაროვანი. ძვ.წ. IV–III სს. დაცულია აჭარის მუზეუმის – ბათუმის არქეოლოგიურ მუზეუმში. აქვს გარეთკენ გაშლილი ტანი, კალთა მომრგვალებული. ძირის გარეთა ზედაპირი ღონავ ამოხრცული. ფსკერზე დაშტამპულია ოთხი მოზრდილი პალმეტი, რომლებიც შემოფარგლულია წრიული ჭდეების სამი რიგით. დაფარულია შავი ფერის ლაკით.

ლიტერატურა: კახიძე, ვიკერსი, თავამაიშვილი, 2007:54, ტაბ. XV/10–11; კახიძე, ვაშაკიძე, 2010: 42–43. სურ. 74/2, 3. 172/4, 5; კახიძე, ვაშაკიძე, შალიკაძე, 2013:44.

Black-gloss bowls seem to have been quite common in the Hellenistic period. We encounter them both in grave goods and especially in ritual places. They are particularly common in the Athenian Agora. Both in terms of shape and decoration, the black-gloss bowls are of standard form.

40. BOWL

Pichvnari Hellenistic Cemetery. Fourth-third centuries BC.

Kept at LEPL Ajara Museum - Batumi Archaeological Museum

It has an out-turned body and a rounded skirt. The outer surface of the base is slightly protuberant; The inside of the base is stamped with four large palmettes bordered by three rows of circular notches. It is covered with a black-gloss.

Bibliography: Kakhidze, Vickers, Tavamaishvili, 2007: 54, pl. XV/10–11; Kakhidze, Vashakidze, 2010: 42–43, fig. 74/2, 3. 172/4, 5; Kakhidze, Vashakidze, Shalikadze, 2013: 44.

41. ჯამი

ფიჭვნარის ელინისტური ხანის სამაროვანი. ძვ.წ. IV–III სს. დაცულია აჭარის მუზეუმის – ბათუმის არქეოლოგიურ მუზეუმში. აქვს კიდემომრგვალებული გარეთკენ გაფართოებული ტანი. ძირი გამოყვანილი. ფსკერზე აშტამპულია ჭდეებით შემოფარგლული ოთხი მოზრდილი პალმეტი. ძირის გარე ზედაპირზე კი გრაფიტო $\triangle EKA\Delta$ (ღირებულების აღმნიშვნელი – 10 სტატერი). შავლაკიანი.

ლიტერატურა: კახიძე, ვაშაკიძე, შალიკაძე, 2013:44. ტაბ. III/2, VII/2

41. BOWL

Pichvnari Hellenistic Cemetery. Fourth-third centuries BC.

Kept at LEPL Ajara Museum - Batumi Archaeological Museum

It has a rounded edge, out-turned, with waisted bottom. The base is stamped with four large palmettes. On the outer surface of the base is a graffito $\triangle EKA\Delta$ (value - 10 staters). Dark-firing.

Bibliography: Kakhidze, Vashakidze, Shalikadze, 2013: 44, pl. III/2, VII/2

42. სანელსაცხებლე

ფიჭვნარის ელინისტური ხანის სამაროვანი. ძვ.წ. IV–III ს. დაცულია აჭარის მუზეუმის – ბათუმის არქეოლოგიურ მუზეუმში. სანელსაცხებლეები მეტად გავრცელებული ფორმაა ელინისტური ხანის მეთუნეობაში. როგორც წესი დიდი უმრავლესობა სტანდარტული ფორმისაა.

აქვთ სამკუთხაგანივკვეთიანი გადაშლილი პირი. ვიწრო, მომაღლო ყელი, კვერცხისებრი ტანი, მკვეთრად გამოყოფილი ძირი ბოლოვდება დისკოსებური სადგამით (ზოგიერთ მათგანს აქვს შეღრმავება). დიდი ნაწილი დაფარულია შავი ფერის ლაკით. მოყვითალო-მოვარდისფრო კეცი წვრილმარცვლოვანია.

აღიარებულია, რომ სანელსაცხებლეებმა (ლაკრიმარებმა) შეცვალეს წინა ეპოქებში ფართოდ გავრცელებული საპარფიუმერიო ლეკითოსები. უკავშირდება დაკრძალვის რიტუალს. იშვიათად ვერცხლისაგან დამზადებული ნიმუშებიც გვხვდება. მოხერხებული ჩანს ტრანსპორტირებისათვის. მიჩნეულია სირიულ ნაკეთობად.

ლიტერატურა: კახიძე, ვიკერსი, თავამაიშვილი, 2007:55, ტაბ. XIII/8, 12, XIV/3, XVI/4,5, 18, 19, XVII/4, 13, XVIII/2; XXII/17, 19; XXV/7, XXIV/15; კახიძე, ვაშაკიძე, 2010:46-47. სურ.22/3, 62/5, 73/38, 78/4,5 და სხვა ; კახიძე, ვაშაკიძე, შალიკაძე, 2013:44. ტაბ. VI/6.

42.PERFUME VESSELS

Pichvnari Hellenistic Cemetery. Fourth-third centuries BC.

Kept at LEPL Ajara Museum - Batumi Archaeological Museum

Perfume vessels are a common form of pottery in the Hellenistic period. As a rule, most of them have a standard shape.

They have a triangular in-section and a starched mouth. Narrow, high neck, ovoid body, sharply separated base ending in a disc-shaped stand (some have a recess). A large part of the vessel is covered with black gloss. The yellow-pink clay is fine-grained. Perfume vessels (lacrimal) replaced the widespread perfume lekythos of earlier eras. They are associated with the burial ritual. Rarely there are specimens made of silver. They seem to be suitable for transportation. It is assumed that they are a Syrian product.

Bibliography: Kakhidze, Vickers, Tavamaishvili, 2007: 55, pl. XIII/8, 12, XIV/3, XVI/4,5, 18, 19, XVII/4, 13, XVIII/2; XXII/17, 19; XXV/7, XXIV/15; Kakhidze, Vashakidze, 2010: 46-47, fig. 22/3, 62/5, 73/38, 78/4,5; Kakhidze, Vashakidze, Shalikadze, 2013: 44, pl. VI/6.

43. არიბალისებრი ჭურჭელი

ფიჭვნარის ელინისტური ხანის სამართავანი. ძვ.წ. IV–III ს. დაცულია აჭარის მუზეუმის – ბათუმის არქეოლოგიურ მუზეუმში. აქვს სფეროსებური ტანი, მომაღლო ცილინდრული ყელი და შიგნით ჩაკეცილი პირი, ქუსლიანი ძირი. თიხა მოყვითალო, წვრილმარცვლოვანი.

ლიტერატურა: კახიძე, ვაშაკიძე, 2010:49. სურ.47/7, 57/1, 83/2, 136/6, 149/1; კახიძე, ვაშაკიძე, შალიკაძე, 2013:44.

43. ARYBALLOS-LIKE VESSEL

Pichvnari Hellenistic Cemetery. Fourth-third centuries BC.

Kept at LEPL Ajara Museum - Batumi Archaeological Museum

It has a spherical body, a high cylindrical neck, a mouth folded-inwards, and a heeled base. The clay is yellowish, fine-grained.

Bibliography: Kakhidze, Vashakidze, 2010: 49, fig. 47/7, 57/1, 83/2, 136/6, 149/1; Kakhidze, Vashakidze, Shalikadze, 2013: 44.

44. ღოჭი

ფიჭვნარის ელინისტური ხანის სამართავანი. ძვ.წ. IV–III ს. დაცულია აჭარის მუზეუმის – ბათუმის არქეოლოგიურ მუზეუმში. პირი სადა, გარეთკენ გადაშლილი. ყელი მაღალი, ცილინდრული, ტანის დასაწყისის რელიეფური რგოლითაა შემკული. ტანის ზედაპირი მთლიანადაა დაფარული ღარებით შექმნილი სიმეტრიულად განლაგებული კანელურებით. ძირი ფართო, კონუსისებრი. ბრტყელგანივკვეთიან ყურს ზედაპირზე მიუყვება ქედი. დაფარულია მოშავო ფერის ლაკით.

ლიტერატურა: კახიძე, ვიკერსი, თავამაიშვილი, 2007:56, ტაბ. XXII/16, 18; კახიძე, ვაშაკიძე, 2010:48. სურ. 95/4, 117/6.

44. JUG

Pichvnari Hellenistic Cemetery. Fourth-third centuries BC.

Kept at LEPL Ajara Museum - Batumi Archaeological Museum

The mouth is smooth, out-turned. The neck is high and cylindrical. The beginning of the body is decorated with a relief ring. The body's surface is completely covered with grooves formed by symmetrical ribs. The base is broad and conical. A ridge follows the surface of a at in-section handle. Covered with a black gloss.

Bibliography: Kakhidze, Vickers, Tavamaishvili, 2007: 56, pl. XXII/16, 18; Kakhidze, Vashakidze, 2010: 48, fig. 95/4, 117/6.

45. ლეკითოსი

ფიჭვნარის ელინისტური ხანის სამაროვანი. ძვ.წ. IV–III ს. დაცულია აჭარის მუზეუმის – ბათუმის არქეოლოგიურ მუზეუმში. აქვს ფართო, თასისებრი პრი, ცილინდრული ვიწრო ყელი, მომრგვალებული ტანი, რგოლისებური ქუსლი. წყვილღერტიანი ყურის თავი ყელისა და პირის დასაწყისთან რგოლისებურადაა მიძერწილი, ქვედა– ტანის არეში. დაფარულია ღია ფერის შავი ლაკით. შავლაკიანი ლეკითოსების ეს ფორმა დამახასიათებელი ჩანს მხოლოდ და მხოლოდ ელინისტური ხანისათვის.
ლიტერატურა: კახიძე, ვიკერსი, თავამაიშვილი, 2007:55, ტაბ. XXIX/3; კახიძე, ვაშაკიძე, 2010:48. სურ.32/6, 46/1, 106/2, 128/4.

45. CUP-LIKE LEKYTHOS

Pichvnari Hellenistic Cemetery. Fourth-third centuries BC.

Kept at LEPL Ajara Museum - Batumi Archaeological Museum

It has a wide, cup-shaped mouth, a narrow, cylindrical neck, a rounded body and a ring-shaped heel. The head of the thin-stemmed handle is attached to the beginning of the neck and mouth, the lower part attached to the body. Covered with a light black gloss. This form of the black-gloss lekythos seems to be characteristic only of the Hellenistic period.

Bibliography: Kakhidze, Vickers, Tavamaishvili, 2007: 55, pl. XXIX/3; Kakhidze, Vashakidze, 2010: 48, fig. 32/6, 46/1, 106/2, 128/4.

46. სკიფოსი

ფიჭვნარის ელინისტური ხანის სამაროვანი. ძვ.წ. IV–III ს. დაცულია აჭარის მუზეუმის – ბათუმის არქეოლოგიურ მუზეუმში. აქვს მკვეთრად გამოყოფილი პირი. ტანის ზედა ნახევარი ფართო, ღრნავ მომრგვალებული, ქვედა ნახევარი ძირისკენ მკვეთრად შევიწროვებული. ქუსლიანი. ყური ოვალურ განივკვეთიანი. შავლაკიანი.
ამ მონაპოვრის მიხედვით შესაძლებლობა გვეძლევა შევქმნათ სრული წარმოდგენა ღვინის სმასთან დაკავშირებული ჭურჭლის განვითარებაში მომხდარ ცვლილებებთან დაკავშირებით
ლიტერატურა: კახიძე, ვიკერსი, 2014:138, სურ.129/12; 135/3.

46. SKYPHOS

Pichvnari Hellenistic Cemetery . Fourth-third centuries BC.

Kept at LEPL Ajara Museum - Batumi Archaeological Museum

It has a sharply defined mouth. The upper half of the body is broad and slightly rounded, the lower half tapering sharply towards the base. with a heel. The handle is oval in-section. Black-glossy.

From this find we can get a complete view of the changes in the development of the vessels in connection with wine drinking.

Bibliography: Kakhidze, Vickers, 2014: 138, fig. 129/12; 135/3.

47. მეგარული თასი

ციხისძირის სამაროვანი. ძვ.წ. III–II ს.

დაცულია აჭარის მუზეუმის – ბათუმის არქეოლოგიურ მუზეუმში. აქვს შიგნითკენ მიმართული პირი, თხელკედლიანი, მომრგვალებული ტანი, რგოლისებური ძირი. მომადლო, ღრმა ტევადობის ტანი შემკულია რელიეფურად გამოყვანილი მრავალკუთხედებით. პირთან ახლოს განლაგებულია ტიხრებით გამოყოფილი, ორი რელიეფური ზოლით შემოფარგლული, მჭიდროდ განლაგებული მობრდილი ღვების რიგი, შიდა ზედაპირი შავი ლაკით ყოფილა დაფარული, გარეთა კი მოწითალო-მოყავისფრო ლაკის სქელი ფენით.

ლიტერატურა: ქვეყნდება პირველად

47. MEGARIAN BOWL

Tsikhisdziri Cemetery. Fourth-third centuries BC.

Kept at LEPL Ajara Museum - Batumi Archaeological Museum

It has an inward-turned mouth, a thin-walled, rounded body and a ring-shaped base. The high, deep capacity of the body is decorated with embossed polygons. Near

the mouth runs a row of closely spaced egg patterns separated by partitions and bordered by two stripes in relief. The inside is black, the outside covered with a thick layer of reddish-brown gloss.

Bibliography: First published

48. ლაგინოსი

ციხისძირის სამაროვანი. ძვ.წ. III–II ს.

დაცულია აჭარის მუზეუმის – ბათუმის არქეოლოგიურ მუზეუმში. აქვს დისკოსებური პირი, ვიწრო, მაღალი ყელი. გაფართოებული, კანელურებით დაფარული ტანი. მარყუჟისებრი ყური. რგოლისებური ძირი. შავლაკიანი

ლიტერატურა: ქვეყნდება პირველად

კლასიკურ ხანასთან შედარებით მკვეთრად გაიზარდა მიდრეკილებანი სხვადასხვა სახეობის სამკაულებისადმი. ეს განსაკუთრებით ითქმის მძივებისა და მძივსაკიდების მიმართ. სამკაულთა გარკვეული ნაწილი აგრძელებს ძველ ტრადიციებს ჩნდება ახალი ფორმებიც. იწყება ადრე უცნობი ცენტრების ნაკეთობათა შემოტანაც.

48. LAGINOS VASE

Tsikhisdziri Cemetery. Fourth-third centuries BC.

Kept at LEPL Ajara Museum - Batumi Archaeological Museum

It has a disc-shaped mouth and a narrow, high neck. Extended body covered with utes. Loop-shaped handle. With a ring-shaped base. Black-glossed.

Bibliography: First published

Compared to the Classical period, the tendency towards different types of jewellery has increased dramatically. This is especially true for beads and pendants. Some jewellery continues the old traditions, but new forms are also appearing. Products are also being imported from previously unknown centres.

49. საყურე

ფიჭვნარის ელინისტური ხანის სამაროვანი. ძვ.წ. IV–III ს. დაცულია აჭარის მუზეუმის – ბათუმის არქეოლოგიურ მუზეუმში. ვერცხლი. რიტონის ფორმის. რკალი მიღებულია ოთხკუთხაგანი ვიწვეთიან ღეროზე წვრილი მაგთულის სპირალურად დახვევის გზით. სადა ბოლო დაწვრილებულია, რკალის შემსხვილებულ ბოლოზე კი მორგებულია რიტონისებური მილაკი, რომელზეც მოცემულია დაკეჭნილი რგოლებით გამოყვანილი წყვილი ვოლუტი. მსგავსი სამკაულის გავრცელების არეალი მეტად ფართოა ანტიკურ სამყაროში.

ლიტერატურა: კახიძე, ვიკერსი, თავამაიშვილი, 2007:59, ტაბ. XVI/1; კახიძე, ვაშაკიძე, 2010:53, სურ.78/1, 144/2; კახიძე, ვაშაკიძე, შალიკაძე, 2013:45, ტაბ. VIII/6.

49. EARRING

Pichvnari Hellenistic Cemetery. Fourth-third centuries BC.

Kept at LEPL Ajara Museum - Batumi Archaeological Museum

Silver. Rhyton-shaped. The ring is made by winding a thin wire spirally onto a rod of rectangular in cross-section. The plain end is tapered, and a rhyton-shaped tube is attached to the protuberant end of the ring, on which are a pair of volutes extended by notched circles. The distribution area of this jewellery is vast in the ancient world.

Bibliography: Kakhidze, Vickers, Tavamaishvili, 2007: 59, pl. XVI/1; Kakhidze, Vashakidze, 2010: 53, fig. 78/1, 144/2; Kakhidze, Vashakidze, Shalikadze, 2013: 45, pl. VIII/6.

50. საყურე რგოლები

ფიჭვნარის ელინისტური ხანის სამაროვანი. ძვ.წ. IV–III ს. დაცულია აჭარის მუზეუმის – ბათუმის არქეოლოგიურ მუზეუმში. ვერცხლი. დამზადებულია მრგვალგანივკვეთიანი ღეროსაგან. კლასიკური ხანის მსგავსად ვერცხლისა თუ ოქროს რგოლები ფიჭვნარში მასობრივი მოხმარების საგანი ყოფილა. ამ სახის სამკაულის სხვადასხვა მონაკვეთი ხშირად ირგვლივი რგოლებითაა შემკული, ზოგჯერ პრიზმისებრი სესქელებებითაც.

ლიტერატურა: კახიძე, ვიკერსი, თავამაიშვილი, 2007:59, ტაბ. XIII/13, XVIII/3, XX/3; კახიძე, ვაშაკიძე, 2010:54, სურ.22/4, 23/332/1, 33/1, 36/1, 38/2, 40/1, 52/4, 120/7, 143/1, 132/13, 144/2, 150/9153/1,2, 155/1,2.

50. EAR HOOPS

Pichvnari Hellenistic Cemetery. Fourth-third centuries BC.

Kept at LEPL Ajara Museum - Batumi Archaeological Museum

Silver. It is made from a rod of round in cross-section. As in the Classical age, silver or gold hoops were the objects of mass consumption in Pichvnari. The various parts of this type of jewellery are often surrounded by rings, sometimes with prism-like protuberances.

Bibliography: Kakhidze, Vickers, Tavamaishvili, 2007: 59, pl. XIII/13, XVIII/3, XX/3; Kakhidze, Vashakidze, 2010: 54, fig. 22/4, 23/332/1, 33/1, 36/1, 38/2, 40/1, 52/4, 120/7, 143/1, 132/13, 144/2, 150/9153/1,2, 155/1,2.

51. საყურე

ფიჭვნარის ელინისტური ხანის სამართავანი. ძვ.წ. IV–III ს. დაცულია აჭარის მუზეუმის – ბათუმის არქეოლოგიურ მუზეუმში. ბრინჯაო, ბიკონუსური მოცვანილობის, მთლიანადაა დაფარული ვერტიკალური ზოლებით, რომელიც ადრეული ოქროს საყურეების გრანულაციის, მარცვლოვანი გავარსის შთაბეჭდილებას ტოვებს. ტანის შუა წელის ჰორიზონტალური სარტყელი ჭდეებითაა შემკული. ბოლოვდება მოზრდილი მარცვლით.

ლიტერატურა: კახიძე, ვიკერსი, თავამაიშვილი, 2007:60, ტაბ. XIII/6,9, კახიძე, ვაშაკიძე, 2010:54, სურ.72/2, 139/3.

51. EARRING

Pichvnari Hellenistic Cemetery. Fourth-third centuries BC.

Kept at LEPL Ajara Museum - Batumi Archaeological Museum

The biconical bronze earrings are completely covered with vertical stripes, giving the impression that the early gold granular earrings were decorated with granulation. The horizontal belt in the middle of the body is decorated with notches and ends with a large grain.

Bibliography: Kakhidze, Vickers, Tavamaishvili, 2007: 60, pl. XIII/6,9; Kakhidze, Vashakidze, 2010: 54, fig. 72/2, 139/3.

52. საკიდი

ფიჭვნარის ელინისტური ხანის სამართავანი. ძვ.წ. IV–III ს. დაცულია აჭარის მუზეუმის – ბათუმის არქეოლოგიურ მუზეუმში. ვერცხლი. ნახევარმთვარისებრი. მრგვალგანივკვეთიანი, ბოლოებისკენ ოდნავ შევიწროვებული. ურთიერთდაშორებული ბოლოები კოპებითაა შემკული. რკალის შუა წელზე მიჩნეულია რგოლებიანი წრისებრი მოლქროვილი ყუნწი.

ლიტერატურა: კახიძე, ვიკერსი, 2014:151, სურ.129/12; 136/5.

52. PENDANT

Pichvnari Hellenistic Cemetery. Fourth-third centuries BC.

Kept at LEPL Ajara Museum - Batumi Archaeological Museum

Silver. Crescent-shaped. Rounded in cross-section and slightly tapering towards the ends. The severed ends are decorated with bosses. A round, the gold-plated hook is soldered in the centre of the ring.

Bibliography: Kakhidze, Vickers, 2014: 151, fig. 129/12; 136/5.

53. საკიდი

ფიჭვნარის ელინისტური ხანის სამართვანი. ძვ.წ. IV–III ს. დაცულია აჭარის მუზეუმის – ბათუმის არქეოლოგიურ მუზეუმში. ვერცხლი. თვალბუდიანი. მირჩილულია მოზრდილი ყუნწი. ცენტრალურ ნაწილში თავის დროზე ჩასმული ყოფილა თვალი, დანარჩენი ზედაპირი დაფარულია მარცვლოვანი გავარსით. უკანა ზედაპირი სადაა.

საკიდი ყურადღებას იქცევს იმით, რომ იგი წარმოადგენს თვალბუდიანი სამკაულების ერთერთ უძველეს ნიმუშს, ფიჭვნარის მაგალითზე ჩანს, რომ რომაული ხანისათვის გავრცელებული თვალბუდიანი სამკაულების დამზადების მეთოდი სათავეს ელინისტური ხანიდან იწყებს.

ლიტერატურა: კახიძე, ვიკერსი, თავამაიშვილი, 2007:59, ტაბ. XXVI/2; კახიძე, ვაშაკიძე, 2010:57, სურ. 155/7.

53. PENDANT

Pichvnari Hellenistic Cemetery. Fourth-third centuries BC.

Kept at LEPL Ajara Museum - Batumi Archaeological Museum

Silver. With setting for gemstone. A large hook is soldered on. A gemstone is missing in the centre; the rest of the surface is covered with grains made with a granulation technique. The pendant attracts attention because it is one of the oldest examples of embedded jewellery. The example from Pichvnari shows that the method of making embedded jewellery, which was common in the Roman period, goes back to the Hellenistic period.

Bibliography: Kakhidze, Vickers, Tavamaishvili, 2007: 59, pl. XXVI/2; Kakhidze, Vashakidze, 2010: 57, fig. 155/7.

კისრის რკალი სხვადასხვა ეპოქაში სამკაულსა და საკრალურ – სარიტუალო ნივთს წარმოადგენდა. პირველი გამოჩენა უკავშირდება უძველეს ძეგლებს ალიშარ – ჰუიკი, ბიბლოსი, კაჰუნი და სხვა. ძვ.წ. II ათასწლეულის შუა ხანებში, კისრის რკალი ჩნდება დასავლეთ ევროპის არქეოლოგიურ ძეგლებზე, როგორც ჩანს ამავდროულად ვრცელდება კავკასიაშიც. მზადდებოდა ოქროს, ვერცხლის ბრინჯაოსა და რკინისაგან. მათთვის მნიშვნელოვანია, რომ ხანგრძლივი დროის მანძილზე არ განიცდის ტრანსფორმაციას.

54. საკისრე რგოლი

ფიჭვნარის ელინისტური ხანის სამართავანი. ძვ.წ. IV–III ს. დაცულია აჭარის მუზეუმის – ბათუმის არქეოლოგიურ მუზეუმში. ვერცხლი, რკალის დასაწყისი მცირე მონაკვეთიდან ირგვლივ ღარებითაა დაფარული, ხოლო დანარჩენი ნაწილი გრეხილურია. მისი მოხრილი ბიკონუსური ბოლოები ერთმანეთზე გაუჭისებურადაა გადადებული.

ლიტერატურა: კახიძე, ვიკერსი, თავამაიშვილი, 2007:59, ტაბ.XIX/6; კახიძე, ვაშაკიძე, 2010:58, სურ. 86/3, 150/3.

54. NECK HOOP

Pichvnari Hellenistic Cemetery. Fourth-third centuries BC.

Kept at LEPL Ajara Museum - Batumi Archaeological Museum

The beginning of the hook is groovy, the rest is twisted. It has crooked, biconical finials are hooked into each other.

Bibliography: Kakhidze, Vickers, Tavamaishvili, 2007: 59, pl. XIX/6; Kakhidze, Vashakidze, 2010: 58, fig. 86/3, 150/3.

In different epochs, the neck hoop was a piece of jewellery and a sacred-ritual object. The first appearance is associated with the ancient monuments of Alishar-Hoyuk, Byblos, Kahun, and others. In the middle of the second millennium BC, neck hoops appear on the archaeological monuments of western Europe, and at the same time they also spread in the Caucasus. They were made of gold, silver, bronze, and iron. Hoops does not deform for a long time

55. საკისრე რგოლი

ფიჭვნარის ელინისტური ხანის სამართავანი. ძვ.წ. IV–III ს. დაცულია აჭარის მუზეუმის – ბათუმის არქეოლოგიურ მუზეუმში. ვერცხლი. მრგვალგანივკვეთიანი, ურთიერთდაშორებული ბოლოები ბიკონუსურ შესქელებებს ქმნიან. რკალის დასაწყისის მცირე მონაკვეთი ღეროსირგვლივი ღარებითაა დაფარული, დიდი ნაწილი სადაა.

მსგავსი სამკაული კოლხურ კულტურაში სათავეს იღებს გვიან ბრინჯაოს ხანიდან. აღმოჩენილია როგორც ოქროს, ასევე ვერცხლისა და რკინისაგან დამზადებული ნიმუშები. ფიჭვნარში წამყვანი ადგილი ვერცხლისაგან დამზადებულ ცალეს უკავიათ.

ლიტერატურა:კახიძე, ვაშაკიძე, 2010:57-58, სურ. 121/5.

55. NECK HOOP

Pichvnari Hellenistic Cemetery. Fourth-third centuries BC.

Kept at LEPL Ajara Museum - Batumi Archaeological Museum

Silver. The rounded in cross-section. It has spaced finials with biconical protuberances. The small section of the beginning is grooved; the rest is plain.

Similar pieces of jewellery of the Colchian culture dated to the late Bronze Age. Specimens made of gold, silver, and iron have been found. The top place in Pichvnari is occupied by pieces made of silver.

Bibliography: Kakhidze, Vashakidze, 2010: 57-58, fig. 121/5.

ელისტური ხანის სამარხული ინვენტარის ერთ-ერთი გავრცელებული სახეობაა ზარაკები. ისინი წარმოადგენდნენ, როგორც სამკაულებს, ასევე საკრალური დანიშნულების საკულტო ნივთებს. თვლიან, რომ ზარაკი ძვ.წ. VIII–VI სს დან ჩნდება, როგორც ცხენის აღკაზმულობის ელემენტი, შემდგომში (ძვ.წ. V–III სს) ის ჩანს ეჭვნებთან ერთად შტანდარტის შემადგენელი ნაწილიცაა. ხოლო ძვ.წ. IV ს–დან ჩანს, როგორც საკრალური ფუნქციის მატარებელი ნივთი.

Miniature bells are one of the most common types of Hellenistic grave goods. They represented both ornaments and cult objects with a sacred purpose. They appear in the eighth to sixth centuries BC. Later (fifth to third century BC), miniature bells are seen together with tinkling rings as part of the standard (flag). Since the fourth century BC, they appear as objects with a sacred function.

56. ზარაკი

ფიჭვნარის ელისტური ხანის სამაროვანი. ძვ.წ. IV–III ს. დაცულია აჭარის მუზეუმის – ბათუმის არქეოლოგიურ მუზეუმში. ბრინჯაო. ცილინდრული მოყვანილობის, დაწახნაგებული კორპუსი და ყუნწი ერთიანადაა ჩამოსხმული.

ლიტერატურა: კახიძე, ვიკერსი, თავამაიშვილი, 2007:59, ტაბ. XIX/6; კახიძე, ვაშაკიძე, 2010:58–60, სურ. 26/1, 75/1, 105/2, 142/1,2; კახიძე, ვაშაკიძე, შალიკაძე, 2013:48; კახიძე, ვიკერსი, 2014:153–154, სურ. 129/10, 135/4.

56. MINIATURE BELL

Pichvnari Hellenistic Cemetery. Fourth-third centuries BC.

Kept at LEPL Ajara Museum - Batumi Archaeological Museum

Bronze. The cylindrical, faceted body and hook are cast in one piece.

Bibliography: Kakhidze, Vickers, Tavamaishvili, 2007: 59, pl. XIX/6; Kakhidze, Vashakidze, 2010: 58–60, fig. 26/1, 75/1, 105/2, 142/1,2; Kakhidze, Vashakidze, Shalikadze, 2013: 48; Vickers, Kakhidze, 2014: 153–154, fig. 129/10, 135/4.

ფიჭვნარის არტეფაქტების შემდგომ სახეობას გლიპტიკური ძეგლები ქმნიან, ისინი გამოიყენებოდა, როგორც სამკაულებად, ისე ავეგარობად და საბეჭდავ ბეჭდებად. მხატვრული ხელოსნობის ეს დარგი ჩაისახა ძვ.წ. IV ათასწლეულში მესოპოტამიასა და ეგვიპტეში. გლიპტიკურმა ნახელავმა ფართო გავრცელება ჰპოვეს ჩვენს ქვეყანაში. თვითმყოფადობასთან ერთად ასახავს ამ დარგის განვითარების საერთო ხაზს.

Glyptic monuments are the following type of Pichvnari artefacts. They were used as jewellery, as amulets, and as signet rings. This branch of arts and crafts was created in the sixth millennium BC in Mesopotamia and Egypt. Glyptic pieces have become widespread in our country. Together with identity, it reflects the general line of development of this field.

57. ბეჭედი

ფიჭვნარის ელინისტური ხანის სამართვანი. ძვ.წ. IV–III სს. დაცულია აჭარის მუზეუმის – ბათუმის არქეოლოგიურ მუზეუმში. ვერცხლი. ფარაკი ოვალური მოყვანილობისაა და კარგად ერწყმის რკალს. ზედაპირზე ამოკვეთილია ძაღლის გამოსახულება. ლიტერატურა: კახიძე, ვიკერსი, 2014:107, ტაბ.107/8

57. RING

Pichvnari Hellenistic Cemetery. Fourth-third centuries BC.

Kept at LEPL Ajara Museum - Batumi Archaeological Museum

Silver. The bezel is oval and fits well into the ring. The image of a dog is engraved on the surface.

Bibliography: Vickers, Kakhidze, 2014: 107, pl. 107/8

58. ბეჭედი

ფიჭვნარის ელინისტური ხანის სამართვანი. ძვ.წ. IV–III სს. დაცულია აჭარის მუზეუმის – ბათუმის არქეოლოგიურ მუზეუმში. ვერცხლი. ფარაკი წრიული მოყვანილობის. რკალი ოვალურგანივკვეთიანი. ზედაპირზე ამოკვეთილია ძაღლის გამოსახულება. ლიტერატურა: კახიძე, ვიკერსი, 2014:162, 340; ტაბ. 76/2; 107/8.

58. RING

Pichvnari Hellenistic Cemetery. Fourth-third centuries BC.

Kept at LEPL Ajara Museum - Batumi Archaeological Museum

Silver. The bezel is round. The ring is an oval in-section, and the image of a dog is depicted on the surface.

Bibliography: Vickers, Kakhidze, 2014: 162, 340; pl. 76/2; 107/8.

59. ბეჭედი

ფიჭვნარის ელინისტური ხანის სამართვანი. ძვ.წ. IV–III ს. დაცულია აჭარის მუზეუმის – ბათუმის არქეოლოგიურ მუზეუმში. ვერცხლი. ფარავი წრიული მოყვანილობისაა და კარგად ერწყმის რკალს. გამოსახულია ფრინველი პროფილში. ხაზებითაა გადმოცემული ფეხები და ზემოთ აწეული კუდი. ნისკარტი მოკაუჭებულია. მარცხნივ, ფეხებთან ამოკვეთილია წერტილებით გამოყვანილი ვარდული-მზის სიმბოლიკა, აქვეა მოცემული ხარის კულტთან დაკავშირებული ნახევარმთვარის გამოსახულება. ლიტერატურა: კახიძე, ვიკერსი, 2014:161, სურ. 83/8; 112/6

59.RING

Pichvnari Hellenistic Cemetery. Fourth-third centuries BC.

Kept at LEPL Ajara Museum - Batumi Archaeological Museum

Silver. The bezel is oval and fits well on the ring. The bird is depicted in profile. The legs and the upward pointing tail are shown in lines. The beak is hooked. On the left side, at the feet, there is a dotted rosette (perhaps an image of the sun) under its feet, and the image of the crescent moon, which is associated with the bull cult.

Bibliography: Vickers, Kakhidze, 2014: 161, fig. 83/8; 112/6.

60. ბეჭედი

ფიჭვნარის ელინისტური ხანის სამართვანი. ძვ.წ. IV–III ს. დაცულია აჭარის მუზეუმის – ბათუმის არქეოლოგიურ მუზეუმში. ვერცხლი. ფარავზე გადმოცემულია ხის რტოსა და გედის გამოსახულება.

ლიტერატურა: კახიძე, ვიკერსი, 2014:161.

60.RING

Pichvnari Hellenistic Cemetery. Fourth-third centuries BC.

Kept at LEPL Ajara Museum - Batumi Archaeological Museum

Silver. The bezel is engraved with the image of a tree branch and a swan.

Bibliography: Kakhidze, Vickers, 2014: 161.

61. ბეჭედი – ინტალიო

ფიჭვნარის ელინისტური ხანის სამაროვანი. ძვ.წ. IV–III ს. დაცულია აჭარის მუზეუმის – ბათუმის არქეოლოგიურ მუზეუმში. დამზადებულია ბრინჯაოს თხელი ფირფიტისაგან. ფარაკი წრიული და ბრტყელია, რკალგახსნილი, მხრები დაშვებული. ფარაკზე არაღრმა ხაზოვანი კვეთით გამოსახულია ექვსქიმიანი ვარსკვლავი. მნათობის შუაგულში ამოკვეთილია წრეში ჩასმული შვიდფურცლიანი ვარდული. ვარსკვლავის სივრცე წერტილებითაა შევსებული.

ლიტერატურა: კახიძე, ვიკეტსი, 2014:162, სურ. 115/6.

61.RING WITH INTAGLIO

Pichvnari Hellenistic Cemetery. Fourth-third centuries BC.

They are made of thin bronze sheet plate. The bezel is round and at, the ring is penannular. The shoulders are sloped. On the bezel is a six-pointed star done in shallow incision. In the middle of the star is a seven-petaled rose enclosed in a circle. The star space is filled with dots.

Bibliography: Kakhidze, Vickers, 2014:162, fig. 115/6.

62. ბეჭედი

ფიჭვნარის ელინისტური ხანის სამაროვანი. ძვ.წ. IV–III ს. დაცულია აჭარის მუზეუმის – ბათუმის არქეოლოგიურ მუზეუმში. ბრინჯაო. რკალი ბრტყელგანივკვეთიანი. ცხენის სქემატური გამოსახულებით.

ლიტერატურა: ქვეყნდება პირველად

62. RING

Pichvnari Hellenistic Cemetery . Fourth-third centuries BC.

Kept at LEPL Ajara Museum - Batumi Archaeological Museum

Bronze. ring at in-section. With a schematic representation of a horse.bn

Bibliography: First published

63. ბეჭედი

ფიჭვნარის ელინისტური ხანის სამართვანი. ძვ.წ. IV–III ს. დაცულია აჭარის მუზეუმის – ბათუმის არქეოლოგიურ მუზეუმში. ვერცხლი. აქვს ბრტყელი რკალი; წრიულ–ოვალური შემოწერილობის ფარაკი, რომელზედაც ღრმა კვეთით გადმოცემულია ნიჟარის გამოსახულება.

ლიტერატურა: კახიძე, ვიკერსი, 2014:161, სურ. 136/9

63. RING

Pichvnari Hellenistic Cemetery. Fourth-third centuries BC.

Kept at LEPL Ajara Museum - Batumi Archaeological Museum

Silver. Has a flat ring. The shell is depicted on a circular oval bezel, the cutting is rather deep.

Bibliography: Vickers, Kakhidze, 2014: 161, fig. 136/9.

64. ბეჭედი

ფიჭვნარის ელინისტური ხანის სამართვანი. ძვ.წ. IV–III ს. დაცულია აჭარის მუზეუმის – ბათუმის არქეოლოგიურ მუზეუმში. ვერცხლი. ფარაკი წრიული შემოწერილობის, თავის ღრმზე გადაკრული ყოფილა ოქროს ფირფიტა. რკალის შიდა არე ბრტყელია, გარეთა მომრგვალებული. გამოსახულია მაღალძირიანი კანთაროსი. ლიტერატურა: კახიძე, ვაშაკიძე, 2010:58, სურ. 145/9; კახიძე, ვიკერსი, 2014:161, სურ. 76/3; 107/9.

64. RING

Pichvnari Hellenistic Cemetery. Fourth-third centuries BC.

Kept at LEPL Ajara Museum - Batumi Archaeological Museum

Silver. The round bezel has been covered with a gold sheet plaque. The inner area of the ring is flat, the outer area is rounded. A tall stemmed kantharos is depicted.

Bibliography: Kakhidze, Vashakidze, 2010: 58, fig. 145/9; Vickers, Kakhidze, 2014: 161, fig. 76/3; 107/9.

65. ბეჭედი

ფიჭვნარის ელინისტური ხანის სამართავანი. ძვ.წ. IV–III ს. დაცულია აჭარის მუზეუმის – ბათუმის არქეოლოგიურ მუზეუმში. ვერცხლი. ფარაკზე დარჩილულია ოქროს ფირფიტისაგან დამზადებული ექვსფურცლიანი ყვავილი. ცენტრში ჩასმულია ოქროს მარცვლოვანი გავარსი. თავის მხრივ თითოეული ფურცელი თვალბუდეს წარმოადგენს.
ლიტერატურა: კახიძე, ვიკერსი, 2004:120, სურ. 274.

65.RING

Pichvnari Hellenistic Cemetery. Fourth-third centuries BC.
Kept at LEPL Ajara Museum - Batumi Archaeological Museum
Silver. A six-petalled flower of gold plate is soldered to the bezel. A golden grain is inserted in the centre with a granulation technique. Each leaf in turn represents a bezel itself.
Bibliography: Vickers, Kakhidze, 2004: 120, fig. 274.

66. თვალბუდიანი ბეჭედი

ფიჭვნარის ელინისტური ხანის სამართავანი. ძვ.წ. IV–III ს. დაცულია აჭარის მუზეუმის – ბათუმის არქეოლოგიურ მუზეუმში. ვერცხლი. ფარაკი მომრგვალებული, თვალბუდე დაკარგულია. ბრტყელგანივკვეთიანი რკალი ფარაკისაკენ ოდნავ გაფართოებული.
ლიტერატურა: კახიძე, ვიკერსი, 2014:161, სურ. 78/8; 109/9; კახიძე, ვაშაკიძე, 2010:70, ტაბ VIII/7.

66. EMBEDDED RING

Pichvnari Hellenistic Cemetery. Fourth-third centuries BC.
Kept at LEPL Ajara Museum - Batumi Archaeological Museum
Silver. The bezel is rounded; It has got the setting for gemstone, but it is no longer present. The at ring is slightly widened towards the bezel.
Bibliography: Vickers, Kakhidze, 2014:161, fig. 78/8; 109/9; Kakhidze, Vashakidze, 2010:70, pl. VIII/7.

67. თვალბუდიანი ბეჭედი

ფიჭვნარის ელინისტური ხანის სამაროვანი. ძვ.წ. IV–III ს.
დაცულია აჭარის მუზეუმის – ბათუმის არქეოლოგიურ მუზეუმში.
ბრინჯაო. რკალი ბრტყელი, ფარაკი – მასიური, ღვალური მოყვანის, თვალბუდე დაკარგულია. ყალიბში ჩამოსხმული.
ლიტერატურა: კახიძე, ვაშაკიძე, შალიკაძე, 2013:46, ტაბ 153/4.

67. RING WITH GEMSTONE

Pichvnari Hellenistic Cemetery. Fourth-third centuries BC.

Kept at LEPL Ajara Museum - Batumi Archaeological Museum

Bronze. The ring is at; the bezel is solid and oval. The gemstone is missing. Cast in a mould.

Bibliography: Kakhidze, Vashakidze, Shalikadze, 2013: 46, pl. 153/4.

68. საბეჭდავი ბეჭედი - ინტალით

ფიჭვნარის ელინისტური ხანის სამართავანი. ძვ.წ. IV-III ს. დაცულია აჭარის მუზეუმის - ბათუმის არქეოლოგიურ მუზეუმში. ბრინჯაო. ბეჭდის განიერი რკალი შიგნით ბრტყელია, გარედან - ამობურცული. ფარაკთან ოდნავ ფართოვდება. ფარაკის ბრტყელ ზედაპირზე გამოსახულია მანდილოსნის პორტრეტი პროფილში. თმის ვარცხნილობა ე.წ. „Melonen Frisur“ წარმოადგენს შუბლიდან კეფისკენ მომართულ მწყობრად დალაგებულ კულულების წყებას, რომელთაგან ერთი, მოკლე განცალკევებულად არის ჩამოშლილი ყურთან. თმა კეფაზე ბოლოვდება დიდი ზომის შინიონით, რომელიც ბათით არის გადაჭრილი. ბაფთის ბოლოები თავისუფლად ფრიალებს. ახალგაზრდა მანდილოსნის სახე დიდი ოსტატობით, ფაქისადაა შესრულებული: სწორი პატარა ცხვირი, შუბლიდან ცხვირზე გარდამავალი კლასიკური ხაზი, ქალური სინაზით აღსავსე სახე, გადატკეცილი ღაწვებით, პატარა შებერილი ბაგეები, მრგვალი ნიკაპი, მაღალი ყელი, რომელსაც ამშვენებს წვრილი მძივების წყება. მხარზე ირიბი ნაჭდევით აღნიშნულია სამოსის კიდე.

ლიტერატურა: კახიძე, ვაშაკიძე, 2010: 70-71, სურ.153/3; ჯავახიშვილი, 2019:151, სურ.1-3

68. SIGNET RING WITH INTAGLIO

Pichvnari Hellenistic Cemetery. Fourth-third centuries BC.

Kept at LEPL Ajara Museum - Batumi Archaeological Museum

Bronze. The inner area of the ring is at; the outer area is embossed. It widens slightly at the bezel. On the at surface of the bezel is a portrait of a woman in profile with the so-called "Melonen Frisur," representing a series of curls arranged in an orderly fashion from the forehead to the nape of the neck, one of which is short and falls loosely over the ear. The hair ends at the nape in a large chignon decorated with a bow. The ends of the bow y free. The young woman's face is made pure with great skill. A small straight nose, a classic line running from forehead to nose, a look full of feminine tenderness, smooth cheeks, small puffy lips, a round chin, and a high neck adorned with tiny beads. The edge of the garment is notched at the shoulder.

Bibliography: Kakhidze, Vashakidze, 2010: 70-71, Fig. 153/3; Javakhishvili, 2019: 151, fig. 1-3.

69. ბეჭედი

ფიჭვნარის ელინისტური ხანის სამაროვანი. ძვ.წ. IV–III ს.
დაცულია აჭარის მუზეუმის – ბათუმის არქეოლოგიურ მუზეუმში.
ბრინჯაო, სადა ფარაკიანი.

ლიტერატურა: კახიძე, ვაშაკიძე, 2010: 70–71

69. RING

Pichvnari Hellenistic Cemetery. Fourth-third centuries BC.

Kept at LEPL Ajara Museum - Batumi Archaeological Museum

Bronze. With plain bezel.

Bibliography: Kakhidze, Vashakidze, 2010: 70-71.

70. ბეჭედი

ფიჭვნარის ელინისტური ხანის სამაროვანი. ძვ.წ. IV–III ს.
დაცულია აჭარის მუზეუმის – ბათუმის არქეოლოგიურ მუზეუმში.
ბრინჯაო, რკალგახსნილი. ფარაკზე შვიდფურცლიანი ვარდულია
ამოკვეთილი.

ლიტერატურა: კახიძე, ვაშაკიძე, 2010:70, ტაბ. 149/7.

70. RING

Pichvnari Hellenistic Cemetery. Fourth-third centuries BC.

Kept at LEPL Ajara Museum - Batumi Archaeological Museum

Bronze. The ring is penannular. A seven-petalled rose is carved on the bezel.

Bibliography: Kakhidze, Vashakidze, 2010: 70, pl. 149/7.

71. ბეჭდის ფარაკი

ფიჭვნარის ელინისტური ხანის სამართავანი. ძვ.წ. IV–III ს.
დაცულია აჭარის მუზეუმის – ბათუმის არქეოლოგიურ მუზეუმში.
ბრინჯაო, ოვალური შემოწერილობის, პატინირებული ფარაკზე
გამოსახულია ლირაზე დამკვრელი ქალი.
ლიტერატურა: კახიძე, სურმანიძე, შალიკაძე, ძნელაძე,
თურმანიძე, 2017:132, ტაბ. LXII/10

71. RING'S BEZEL

Pichvnari Hellenistic Cemetery. Fourth-third centuries BC.
Kept at LEPL Ajara Museum - Batumi Archaeological Museum
A woman playing a lyre is depicted on an oval, patinated bronze bezel.
Bibliography: Kakhidze, Surmanidze, Shalikadze, Dzeladze, Turmanidze, 2017: 132, pl. LXII/10.

72. ბეჭელი

ფიჭვნარის ელინისტური ხანის სამართავანი. ძვ.წ. IV–III ს.
დაცულია აჭარის მუზეუმის – ბათუმის არქეოლოგიურ მუზეუმში.
ბრინჯაოს ბეჭელი. სადა.
ლიტერატურა: კახიძე, ვაშაკიძე, 2010:70–71, ტაბ. 149/7.

72. RING

Pichvnari Hellenistic Cemetery. Fourth-third centuries BC.
Kept at LEPL Ajara Museum - Batumi Archaeological Museum
Bronze ring. Plain.
Bibliography: Kakhidze, Vashakidze, 2010: 70-71, pl. 149/7.

73. ბეჭედი

ფიჭვნარის ელინისტური ხანის სამაროვანი. ძვ.წ. IV–III ს.
დაცულია აჭარის მუზეუმის – ბათუმის არქეოლოგიურ მუზეუმში.
რკინის. ოვალურ ფარაკიანი.
ლიტერატურა: კახიძე, ვაშაკიძე, 2010:71, ტაბ. 147/4.

73. RING

Pichvnari Hellenistic Cemetery. Fourth-third centuries BC.

Kept at LEPL Ajara Museum - Batumi Archaeological Museum

Iron. With oval-shaped bezel.

Bibliography: Kakhidze, Vashakidze, 2010: 71, pl. 147/4.

74. ბეჭედი

ფიჭვნარის ელინისტური ხანის სამაროვანი. ძვ.წ. IV–III ს.
დაცულია აჭარის მუზეუმის – ბათუმის არქეოლოგიურ მუზეუმში.
ბრინჯაო. წრიული ფორმის სადა ფარაკიან.
ლიტერატურა: კახიძე, ვაშაკიძე, 2010:71, ტაბ. 148 /4.

74. RING

Pichvnari Hellenistic Cemetery . Fourth-third centuries BC.

Kept at LEPL Ajara Museum - Batumi Archaeological Museum

Bronze. Circular shaped, with plain bezel.

Bibliography: Kakhidze, Vashakidze, 2010: 71, pl. 148/4.

75. ბეჭედი

ფიჭვნარის ელინისტური ხანის სამართვანი. ძვ.წ. IV–III ს. დაცულია აჭარის მუზეუმის – ბათუმის არქეოლოგიურ მუზეუმში. ბრინჯაო. რკალი ბრტყელი, მხრები დაშვებული, მრგვალ ფარაკზე გამოსახულია სიუხვის ყანწი. ლიტერატურა: კახიძე, ვიკერსი, თავამაიშვილი, 2007:60, ტაბ. XXIII/18.

75. RING

Pichvnari Hellenistic Cemetery. Fourth-third centuries BC.

Kept at LEPL Ajara Museum - Batumi Archaeological Museum

Bronze. The ring is at; the shoulders are sloping; on a round bezel is depicted horn (for the wine) of fertile.

Bibliography: Kakhidze, Vickers, Tavamaishvili, 2007: 60, pl. XXIII/18.

76. ბეჭედი

ფიჭვნარის ელინისტური ხანის სამართვანი. ძვ.წ. IVს. დაცულია აჭარის მუზეუმის – ბათუმის არქეოლოგიურ მუზეუმში. ვერცხლი. აქვს ბრტყელი რკალი; წრიულ–ოვალური შემოწერილობის ფარაკი, რომელზეც ფრთავაშლილი იხვია გამოსახული, მის ზევით კი – ნახევარმთვარე. ლიტერატურა: კახიძე, ვიკერსი, 2004:120, სურ. 274; კახიძე, ვიკერსი, 2014:120, სურ. 274; კახიძე, ვაშაკიძე, 2010:230, ტაბ. 68

76. RING

Pichvnari Hellenistic Cemetery. Fourth-third centuries BC.

Kept at LEPL Ajara Museum - Batumi Archaeological Museum

Silver. Has a at ring with a circular oval bezel depicting a duck with outstretched wings and a crescent moon above.

Bibliography: Vickers, Kakhidze, 2004: 120, fig. 274; Kakhidze, Vickers, 2014: 120, fig. 274; Kakhidze, Vashakidze, 2010: 230, pl. 68

77. ბეჭედი

ფიჭვნარის ელინისტური ხანის სამაროვანი. ძვ.წ. IV ს.
დაცულია აჭარის მუზეუმის – ბათუმის არქეოლოგიურ მუზეუმში.
ვერცხლი. აქვს ბრტყელი რკალი; წრიულ-ოვალური შემოწერი-
ლობის ფარაკი, რომელზეც ცხოველია (ბაჭია?) გამოსახული,
ზედა თავისუფალ არეზე კი მნათობი.

ლიტერატურა: კახიძე, ვიკერსი, 2004: 120, სურ. 274; კახიძე,
ვიკერსი, 2014: 120, სურ. 274; კახიძე, ვაშაკიძე, 2010: 230,
ტაბ. 68

77. RING

Pichvnari Hellenistic Cemetery. Fourth-third centu-
ries BC.

Kept at LEPL Ajara Museum - Batumi Archaeological
Museum

ფიბულა-მშვილდსაკინძი გამოიყენებოდა, როგორც ტანსა-
ცმლის შესაკრავად, ასევე სამკაულადაც. ფართო გამოყენების
საგანი ხდება გვიანბრინჯალ-ადრერკინის ხანიდან.

78. მშვილდსაკინძი

ფიჭვნარის ელინისტური ხანის სამაროვანი. ძვ.წ. IV-III სს.
დაცულია აჭარის მუზეუმის – ბათუმის არქეოლოგიურ მუზეუმში.
ვერცხლი. ერთწილადი. ზურგისკენ შემსხვილებული, ნახევარ-
წრისებრ რკალიანი. ზამბარა წრიულად დახვეული, ბოლოსკენ
წამახვილებული ენა ნემსაჭერშია ჩამჯდარი.

ლიტერატურა: კახიძე, ვიკერსი, 2014: 152-153, სურ. 129/6, 134/9.

Silver. Has a at ring and a circular-oval bezel with an
image of an animal and a light on the upper free surface.

Bibliography: Vickers, Kakhidze, 2004: 120, fig. 274;
Kakhidze, Vickers, 2014: 120, fig. 274; Kakhidze,
Vashakidze, 2010: 230, pl. 68

The bow-shaped fibula was used to fasten clothing
and as jewelry. It has been widely used since the late
Bronze Age.

78. BOW-TYPE FIBULA

Pichvnari Hellenistic Cemetery. Fourth-third centu-
ries BC.

Kept at LEPL Ajara Museum - Batumi Archaeological
Museum

Silver. Single fraction. Thickened towards the back, hooked
like a semicircle. The spring is twisted circularly; the tongue
pointed towards the end sits in the needle holder.

Bibliography: Kakhidze, Vickers, 2014: 152-153, fig.
129/6, 134/9.

ფიჭვნარის ელინიზმის ეპოქაში სამაჯურები ფართო მოხმარების საგანია. შესაბამისად, სამარხეულ ინვენტარში წამყვანი ადგილი ამ ტიპის სამკაულებს უკავიათ. მაღალი გემოვნებით ნაკეთები სამაჯურები დიდ მოწონებას იმსახურებს, როგორც კოლხურ, ასევე ელინურ ფენებს შორისაც. დასტურდება, რომ მსგავსი არტეფაქტების მომხმარებელი მაღალი, დახვეწილი გემოვნების მატარებელი იყოფილან. ჩანს, რომ ფიჭვნარი სხვადასხვა სახეების სამკაულების დამზადების ერთ-ერთ მნიშვნელოვან ცენტრს წარმოადგენდა.

79. სამაჯური

ფიჭვნარის ელინისტური ხანის სამართავანი. ძვ.წ. IV–III ს. დაცულია აჭარის მუზეუმის – ბათუმის არქეოლოგიურ მუზეუმში. ვერცხლი. მრგვალგანივკვეთიანი, წელშეზნეტილი, ერთმანეთზე გადასული ბოლოები წარმოადგენს ცხოველის თავის სტილიზებულ გამოსახულებებს. რკალი მთლიანადაა დაფარული მჭიდროდ განლაგებული წვრილი წრეებითა და სიგრძივი ხაზებით შემკული ფართო რგოლებით.

ლიტერატურა: კახიძე, ვიკერსი, თავამაიშვილი, 2007:61, ტაბ. XIX/17; კახიძე, ვაშაკიძე, 2010:60–61, სურ. 79/7, 145/5.

79. BRACELET

Pichvnari Hellenistic Cemetery. Fourth-third centuries BC.

Kept at LEPL Ajara Museum - Batumi Archaeological Museum

Silver. The round, in-section, with indented backs, overlapping finials of the bracelet represent the stylized images of the animal's head and are entirely covered with closely spaced thin circles and longitudinal lines decorated with wide rings.

Bibliography: Kakhidze, Vickers, Tavamaishvili, 2007: 61, pl. XIX/17; Kakhidze, Vashakidze, 2010:60–61, fig. 79/7, 145/5.

In the Hellenistic period, bracelets too are widespread in Pichvnari. Accordingly, this type of jewelry occupies the first place in a list of grave goods. Bracelets made with high taste deserve great recognition among the Colchian and Greek high strata and they had refined tastes.

It turns out that Pichvnari was one of the most important centres for the production of various types of jewellery.

80. სამაჯური

ფიჭვნარის ელინისტური ხანის სამართავანი. ძვ.წ. IV–III ს. დაცულია აჭარის მუზეუმის – ბათუმის არქეოლოგიურ მუზეუმში. ვერცხლი. მრგვალგანივკვეთიანი, მკვეთრად წელშეზნეტილი, ბოლოები–კოპისებდაბოლოებიანი. რკალის დასაწყისი დაფარულია მჭიდროდ განლაგებული რგოლებითა და წიწვოვანი ორნამენტით.

ლიტერატურა: კახიძე, ვიკერსი, თავამაიშვილი, 2007:61, ტაბ. XIX/2, 13; კახიძე, ვაშაკიძე, 2010:60–61, სურ. 86/4,5, 150/4.

80. BRACELET

Pichvnari Hellenistic Cemetery. Fourth-third centuries BC.

Kept at LEPL Ajara Museum - Batumi Archaeological Museum

Silver. Round in cross-section, with sharply indented backs. The finials are with bosses. The beginning of the bracelet is decorated with closely spaced rings and a herringbone pattern design.

Bibliography: Kakhidze, Vickers, Tavamaishvili, 2007:61, pl. XIX/2, 13; Kakhidze, Vashakidze, 2010:60–61, fig. 86/4,5, 150/4.

81. სამაჯური

ფიჭვნარის ელინისტური ხანის სამართვანი. ძვ.წ. IV–III ს. დაცულია აჭარის მუზეუმის – ბათუმის არქეოლოგიურ მუზეუმში. ბრინჯაო. ზურგსწორი, მრგვალგანივკვეთიანი. რკალსა და ბოლოებზე აქვს სამ მონაკვეთად დაყოფილი 3–3 პრიზმისებრი შესქელება.

ლიტერატურა: კახიძე, ვაშაკიძე, 2010:63, სურ. 86/7, 90/5, 142/5.

81. BRACELET

Pichvnari Hellenistic Cemetery. Fourth-third centuries BC.

Kept at LEPL Ajara Museum - Batumi Archaeological Museum

Bronze. With conventional back, round in cross-section. Prism-like protuberances three on each of the three sections into which the ring and the ends are divided.

Bibliography: Kakhidze, Vashakidze, 2010: 63, fig. 86/7, 90/5, 142/5.

82. სამაჯური

ფიჭვნარის ელინისტური ხანის სამართვანი. ძვ.წ. IV–III ს. დაცულია აჭარის მუზეუმის – ბათუმის არქეოლოგიურ მუზეუმში. ბრინჯაო. ბოლოები ერთმანეთზეა გადადებული. გაფორმებულია სამ მონაკვეთად დაყოფილი, ცილინდრული შესქელებებით.

ლიტერატურა: კახიძე, ვაშაკიძე, 2010:63–64, სურ. 30/5, 52/5, 140/3.

82. BRACELET

Pichvnari Hellenistic Cemetery. Fourth-third centuries BC.

Kept at LEPL Ajara Museum - Batumi Archaeological Museum

Bronze. The ends of the bracelet with cylindrical projections overlap and are divided into three sections.

Bibliography: Kakhidze, Vashakidze, 2010: 63–64, fig. 30/5, 52/5, 140/3.

83. სამაჯური

ფიჭვნარის ელინისტური ხანის სამაროვანი. ძვ.წ. IV–III ს. დაცულია აჭარის მუზეუმის – ბათუმის არქეოლოგიურ მუზეუმში. ბრინჯაო. მრგვალგანივკვეთიანი, ზურგსწორი. გახსნილი ბოლოები და რკალის ცალკეული მონაკვეთები სიმეტრიულად განლაგებული კოპისებრი შემსხვილებებითაა შემკული.
ლიტერატურა: კახიძე, ვიკერსი, თავამაიშვილი, 2007:62, ტაბ. XIII/2, XXII/12, კახიძე, ვაშაკიძე, 2010:64, სურ. 97/2, 144/4, 5.

83. BRACELET

Pichvnari Hellenistic Cemetery. Fourth-third centuries BC.
Kept at LEPL Ajara Museum - Batumi Archaeological Museum
Bronze. Round in cross-section, with conventional backs. The penannular ends and the individual sections of the bracelet are decorated with symmetrically arranged boss-like protuberances.
Bibliography: Kakhidze, Vickers, Tavamaishvili, 2007: 62, pl. XIII/2, XXII/12, Kakhidze, Vashakidze, 2010: 64, fig. 97/2, 144/4, 5.

84. ფარაპიანი სამაჯური

ფიჭვნარის ელინისტური ხანის სამაროვანი. ძვ.წ. IV–III სს. დაცულია აჭარის მუზეუმის – ბათუმის არქეოლოგიურ მუზეუმში. ბრინჯაო. მასიური, მრგვალგანივკვეთიანი. ბოლოები მთავრდება სიგრძივი ღარებით შემკული ბიკონუსური შესქელებებით. რკალის შუა წელზე მოთავსებულია მრგვალი ფარაპი ფრინველისა (მტერდი) და მზის სიმბოლური გამოსახულებით. განეკუთვნება იშვიათ მონაპოვართა რიცხვს.
ლიტერატურა: კახიძე, ვიკერსი, თავამაიშვილი, 2007:63, ტაბ. XIX/9; კახიძე, ვაშაკიძე, 2010:67, სურ. 159/1.

84. BRACELET WITH BEZEL

Pichvnari Hellenistic Cemetery. Fourth-third centuries BC.
Kept at LEPL Ajara Museum - Batumi Archaeological Museum
Bronze. Solid, round in-section. It has the finials with bi-conical protuberances and longitudinal grooves. In the centre of the bracelet is a round bezel with the image of a bird (dove) and a representation of the sun. Belongs to the group of rare finds.
Bibliography: Kakhidze, Vickers, Tavamaishvili, 2007: 63, pl. XIX/9; Kakhidze, Vashakidze, 2010: 67, fig. 159/1

85. სამაჯური

ფიჭვნარის ელინისტური ხანის სამართვანი. ძვ.წ. IV–III ს. დაცულია აჭარის მუზეუმის – ბათუმის არქეოლოგიურ მუზეუმში. ბრინჯაო. ბრტყელგანივკვეთიანი, ბოლოები წარმოადგენს ცხოველის თავის სტილიზებულ გამოსახულებას. რკალის კიდეებს მთელ სიგრძეზე მიუყვება მოკლე ხაზებით გამოყვანილი, ჭდეებით შემოფარგლული რგოლები.

ლიტერატურა: კახიძე, ვიკერსი, თავამაიშვილი, 2007:61-62, ტაბ. XVIII/7, 8; კახიძე, ვაშაკიძე, 2010:65, სურ. 149/6.

85. BRACELET

Pichvnari Hellenistic Cemetery. Fourth-third centuries BC.

Kept at LEPL Ajara Museum - Batumi Archaeological Museum

Bronze. Flat in-section, with conventional backs, the ends are decorated with a stylized image of an animal's head. The edges of the bracelet follow with short lines along the entire length with notched rings.

Bibliography: Kakhidze, Vickers, Tavamaishvili, 2007: 61-62, pl. XVIII/7, 8; Kakhidze, Vashakidze, 2010: 65, fig. 149/6.

საქართველოში თავდაცვითი იარაღი – ფარი გავრცელებას უნდა იწყებდეს გვიანბრინჯაო-ადრერკინის ხანიდან. როგორც წესი ისინი მზადდებოდა ტყავგადაკრული ხის ან ხის დაწნული ტოტებისაგან. ისინი ჩვენამდე მცირე რაოდენობით შემოინახა. გარსაკრავების მიხედვით გამოყოფილია ლითონის მთლიანი სარტყლებითა თუ ფურცლით დაფარული ლითონის უმბონები.

ფიჭვნარში გავრცელებული უნდა ყოფილიყო კონუსური ფორმის უმბონებით მოჭედილი ფარები. მოპოვებულია, ასევე ბრინჯაოს აბჯრის დასამზადებლად განკუთვნილი ფირფიტები.

86. პერსელის უმბონი

ფიჭვნარის ელინისტური ხანის სამართავანი. ძვ.წ. IV–III ს. დაცულია აჭარის მუზეუმის – ბათუმის არქეოლოგიურ მუზეუმში. დაბალი კონუსისებრი მოცვანილობის. ირგვლივი კილით. შიდა არეში მიჩნეულია ფართო, ბრტყელი ყუნწი.

ლიტერატურა: კახიძე, ვიკერსი, თავამაიშვილი, 2007:65, ტაბ. XXII/3; კახიძე, ვაშაკიძე, 2010:87, სურ. 92/7, 151/5,6; კახიძე, ვიკერსი, 2014:174, სურ. 113/6.

86. SILVER UMBO

Pichvnari Hellenistic Cemetery. Fourth-third centuries BC.

Kept at LEPL Ajara Museum - Batumi Archaeological Museum

Low, with a conical shape and a surrounding edge. A wide, at hook is soldered in the inner area.

Bibliography: Kakhidze, Vickers, Tavamaishvili, 2007: 65, pl. XXII/3; Kakhidze, Vashakidze, 2010: 87, fig. 92/7, 151/5,6; Vickers, Kakhidze, 2014: 174, fig. 87/7, 113/5,6.

In Georgia, defensive weapons - shields - must have spread since the late Bronze and early Iron Age. They have survived in small quantities. Depending on the protective bosses of a shield, a distinction is made between umbos covered with whole metal belts or plaques.

Shields with cone-shaped umbos must have been widespread in Pichvnari. Plaques intended for the manufacture of bronze armor have also been found.

87 ბრინჯაოს უმბონი

ფიჭვნარის ელინისტური ხანის სამართავანი. ძვ.წ. IV–III ს. დაცულია აჭარის მუზეუმის – ბათუმის არქეოლოგიურ მუზეუმში. დაბალი კონუსისებრი მოცვანილობის. ირგვლივი კილით.

ლიტერატურა: კახიძე, ვიკერსი, თავამაიშვილი, 2007:65, ტაბ. XXII/3; კახიძე, ვაშაკიძე, 2010:87, სურ. 92/7, 151/5,6; კახიძე, ვიკერსი, 2014:174, სურ. 89/7, 113/5.

87. BRONZE UMBO

Pichvnari Hellenistic Cemetery. Fourth-third centuries BC.

Kept at LEPL Ajara Museum - Batumi Archaeological Museum

Low, with a conical shape and a surrounding edge.

Bibliography: Kakhidze, Vickers, Tavamaishvili, 2007: 65, pl. XXII/3; Kakhidze, Vashakidze, 2010: 87, fig. 92/7, 151/5,6; Vickers, Kakhidze, 2014: 174, fig. 89/7, 113/5.

88. ბრინჯაოს აბჯაოს ფირფიტები

ფიჭვნარის ელინისტური ხანის სამაროვანი. ძვ.წ. IV-III ს.
დაცულია აჭარის მუზეუმის – ბათუმის არქეოლოგიურ მუზეუმში.
წაგრძელებული, ოთხკუთხა მოყვანილობის. ბოლო ოდნავ მომრგვა-
ლებული. ცალ მხარეს გაკეთებული აქვს სამანჯვალე ნახვრეტები.
ლიტერატურა: კახიძე, ვაშაკიძე, 2010:87, სურ. 41/2, 53/9,
125/7, 132/9.

88. BRONZE ARMOUR PLATES.

Pichvnari Hellenistic Cemetery. Fourth-third centuries BC.
Kept at LEPL Ajara Museum - Batumi Archaeological
Museum

Elongated, quadrangular. The end is slightly rounded. There
are attachment holes for nails on one side.

Bibliography: Kakhidze, Vashakidze, 2010: 87, fig. 41/2,
53/9, 125/7, 132/9.

ფიჭვნარის მოსახლეობაში ანტიკური ხანიდან, კერძოდ ძვ.წ. V
საუკუნიდან გავრცელებას იწყებს ტორეუტიკის ნიმუშები ბრინ-
ჯაოს ბრტყელი სარკეების სახით. ისინი დამზადებული ჩანს ჩა-
მოსხმის მეთოდით. მომწოდებლად საბერძნეთის მატერიკული
ცენტრი – ათენი გვესახება. არაა გამორიცხული მსგავსი ფუნქციის
მატარებელი ყოფილიყვნენ ეტრუსკული ცენტრებიც.

Toreutics patterns' in the form of at bronze mirrors were
already widespread among the Pichvnari population in the
Classical period, namely since the fifth century BC. They
seem to have been produced by casting. The centre of
mainland Greece - Athens - is the supplier. It is possible
that the Etruscan centres had a similar function.

89. სარკე

ფიჭვნარის ელინისტური ხანის სამაროვანი. ძვ.წ. IV–III ს.
დაცულია აჭარის მუზეუმის – ბათუმის არქეოლოგიურ მუზეუმში.
ბრინჯაო. დისკოსებური. შიდა ზედაპირის კიდე შემოფარგლულია წრი-
ული მომადლო წიბოთი, ცენტრში შერჩენილია მანჭვალისებური კოპი.
ლიტერატურა: კახიძე, ვაშაკიძე, შალიკაძე, 2013:48, ტაბ. XI/3;

89. MIRROR

Pichvnari Hellenistic Cemetery. Fourth-third centuries BC.
Kept at LEPL Ajara Museum - Batumi Archaeological
Museum

Bronze. Disc-shaped. A circular, high rib delimits the edge of
the inner surface; in the centre is a nail-shaped support.

Bibliography: Kakhidze, Vashakidze, Shalikadze, 2013:
48, pl. XI/3;

67

ელინიზმის ეპოქის სამარხეული ინვენტარის ყველაზე მრავალფეროვან და მრავალრიცხოვან ჯგუფს მძივები თუ მძივსაკიდები ქმნიან. განსხვავდებიან მასალის, ზომების, ფორმებისა და ორნამენტაციის მიხედვით. სახეზეა ლითონის, ქვის, მინისა და მინისებური პასტის მძივები და მძივსაკიდები. გვაქვს ოქროს მძივებიც. ზოგჯერ გამოუყენებიათ ბრინჯაოსაგან დამზადებული ნაკეთობანი. მოკრძალებულია ქვის – სარდიონისაგან დამზადებული ცალეები.

წამყვანია მინის მძივები. გამოიყენა პოლიქრომიული და მონოქრომიული ნაკეთობები. პოლიქრომიულ ჯგუფში მრავალრიცხოვანია თვალადი მძივები. მათი სიმრავლე საშუალებას გვაძლევს ვისაუბროთ დამზადების ტექნოლოგიურ სხვადასხვაობაზეც. სფერული ფორმების გარდა გვხვდება ცილინდრული, ში-
ნდისკურისებრი, ოთხკუთხა თუ კასრისებრი ფორმების მძივებიც. ნაირსახეობას ქმნის ოთხკუთხა, მანდარინისებრი, ფიგურული და მოზაიკური ნიმუშები.

განსაკუთრებულ მრავალფეროვნებას გვთავაზობს მონოქრომიული ე.წ. იოტები – წვრილი მძივები. არის მრგვალი, ცილინდრული, რგოლისებური, იშვი-
ათად კასრისებური და ბიკონუსური ფორმის. წამყვანია ლურჯი ფერი, მრავლადაა ყვითელი, ცისფერი, ფიურუზისფერი, მწვანე, შავი, მოყვითალო, იასამნის-
ფერი და წყლისფერი იოტები. ასეთი მძივები ძირითადად ყელსაბამად, სამაჯურად და ზოგჯერ ტანსაცმლის მოსართავად ყოფილა გამოყენებული.

სხვა სახეობიდან შეიძლება გამოვყოთ მინისებური პასტისაგან დამზადებული იოტები და შედარებით მოზრდილი, ყვითელი ფერის მძივები. ასევე გამჭვირ-
ვალე თუ დაბურული მინის საშუალო ზომის მოგრძო მილისებური, თოკისებური სხვადასხვა ზომის და ფერის ბიკონუსური მძივებიც.

მცირე რაოდენობით გვხვდება შინდისკურის ფორმისა და ე.წ. მოთქროვილიც. ნაირგვარია მძივსაკიდების ტიპები: კონუსისებრტანიანი, პირამიდული ფო-
რმის, ამფორისკისებრი, დოქის, სფეროს, სახვადასხვა ზომის გულისებური მოყვანილობის, ფრინველისა და ადამიანის თავის გამოსახულებიანი და სხვა.
ცხადია, რომ ელინიზმის ეპოქაში ადგილობრივი მოსახლეობის ინტერესი მძივებისა და მძივსაკიდების მიმართ განსაკუთრებულია.

The most diverse and numerous group of the grave goods of the Hellenistic period is made of beads or necklaces. They differ in terms of material, size, shape, and decoration. Depending on the material: metal, stone, glass, and vitreous paste beads and necklaces are distinguished.

Among them are also about twenty specimens of gold, pieces of bronze. A very modest number of carnelian stone beads.

Among the glass beads, a distinction is made between polychrome and monochrome beads. The front-runners in the group of polychrome works are glass eye beads, with mostly blue examples predominating. Their abundance allows us to talk about technological differences in production.

Among the other types of polychrome beads, cylindrical, cornelian cherry-stone shaped, square barrel-shaped, and biconical beads are worth mentioning. Square, tangerine-shaped, mosaic, and patterned beads are rare.

The so-called monochromes- small beads offer a unique variety. They are round, cylindrical, ring-shaped, rarely barrel-shaped and biconical. The leading colour is blue; there are many yellow, blue, turquoise, green, black, brownish, purple and aqua small beads. These beads were mainly used for necklaces, bracelets, and to decorate clothing.

We can distinguish small beads of vitreous paste and relatively large yellow beads from another species. Also, medium-sized, elongated, tubular beads with transparent and cloudy glass, rope-like, biconical beads in various sizes and colours.

A few beads in the cornelian cherry stone shaped and so-called gold-plated gilded beads are also available. There are various types of beads: conical, pyramidal, amphoric, jug-shaped, spherical, heart-shaped in different sizes, beads with images of bird and human heads, and others. It is clear that in the Hellenistic period, the interest of the local population in beads and necklaces was exceptionally high.

90. მძივები და მძივსაკიდები

ფიჭვნარის ელინისტური ხანის სამართავანი. ძვ.წ. IV–III ს. დაცულია აჭარის მუზეუმის–ბათუმისარქეოლოგიურ მუზეუმში. მინისა და მინისებური პასტის იოტები. თვალადი. სფერული, მოგრძო, ცულისა და ცილინდრული ფორმის. მოჭროვილი მძივები. მოზაიკური, ამფორისკისებრი, დოქის, სფეროს, სახვადასხვა ზომის გულისებრი, ფრინველისა და ადამიანის თავის გამოსახულებიანი მძივსაკიდები.

ლიტერატურა:კახიძე, ვაშაკიძე, შალიკაძე, 2010:71–82 სურ. 128/1; 109, 113/5; 155/3; 122/2, 127;111; 138/2; 130/6; 139/4; 127; კახიძე, სურმანიძე, შალიკაძე, ძნელაძე, თურმანიძე, ნაგერვაძე, ფარტენაძე, 2017:132.

90. BEADS OR NECKLACES

Pichvnari Hellenistic Cemetery. Fourth-third centuries BC.

Kept at LEPL Ajara Museum - Batumi Archaeological Museum

Small beads of glass and vitreous paste. Glass eye beads, spherical, elongated, axe and cylinder-shaped beads. Gilded beads.

Mosaic, amphoriscos, jug, sphere, heart-shaped beads, as well as beads with bird and human heads in various sizes.

Bibliography: Kakhidze, Vashakidze, Shalikadze, 2010: 71-82 fig. 128/1; 109, 113/5; 155/3; 122/2, 127; 111; 138/2; 130/6; 139/4; 127; Kakhidze, Surmanidze, Shalikadze, Dzeladze, Turmanidze, Nagervadze, Phartenadze, 2017:132.

დასკვნა

ასეთია ელინიზმის ეპოქის კულტურულ მემკვიდრეობასთან დაკავშირებული არტეფაქტების ზოგიერთი სახეობანი. ძვირფას დამთვალეობებს გვინდა მივაწოდოთ ინფორმაცია, რომ კაცობრიობის განვითარების ამ ეტაპისათვის კიდევ უფრო გაზრდილა კოლხეთის სამეფოს წვლილი, როგორც ქვეყნის ეკონომიკასა და კულტურაში, ასევე საერთაშორისო ურთიერთობათა სფეროში. ვფიქრობთ უპრიანი იქნება აქვე მოვიტანოთ ისტორიის მამად აღიარებული ჰეროდოტეს სიტყვები ლეგენდარული კოლხეთის განსაკუთრებულ მისიასთან დაკავშირებით: „სპარსელები ცხოვრობენ და აღწევენ სამხრეთის ზღვამდე, რომელსაც მეწამულს უწოდებენ. ამათ ზემოთ ჩრდილოეთის მიმართულებით ცხოვრობენ მიდიელები, მიდიელების ზემოთ სასპერიები, სასპერიების ზემოთ კოლხები, რომელსაც ერთვის მდინარე ფასისი. ოთხი ხალხი მოსახლეობს ზღვიდან ზღვამდე“.

დასავლური და აღმოსავლური ცივილიზაციების შერწყმით კოლხეთიც, მათ შორის ჩვენი რეგიონი ელინიზმის ორბიტაში მოექცა. კლასიკური ხანის გარკვეული ეტაპიდანსაქართველოს ზღვისპირეთიდან, მათ შორის აჭარის ტერიტორიიდანაც იწყებოდა ტრანსკავკასიური მაგისტრალი, რომელიც რიონის, მტკვრის, კასპიისპირეთისა და შუა აზიის სახელმწიფოების ბაქტრია, სოგდიანის გავლით ინდოეთთან აკავშირებდა. სწორედ ელინიზმის ეპოქიდან კოლხეთის საზოგადოება ამ პროცესების კიდევ უფრო აქტიური, უშუალო მონაწილე ხდება.

არქეოლოგიური მონაცემებით დასტურდება, რომ ელინიზმის პროცესები საკმაოდ ღრმად იჭრება, როგორც კოლხეთის, ასევე იბერიის სახელმწიფოს შიდა რაიონებშიც. განსაკუთრებით მნიშვნელოვნად მიგვაჩნია ის ფაქტიც, რომ სწორედ ფიჭვნარშია აღმოჩენილი ევროპის სახელმწიფოთა შორის აბრეშუმის ქსოვილის უძველესი ნაშთები. შესაბამისად აბრეშუმის დიდი გზის ერთ-ერთ მონაკვეთი სამხრეთ-დასავლეთ საქართველოს, აჭარის ზღვისპირეთის გავლით მიემართებოდა. აღრიდანვეა ცნობილი აქაურ მკვიდრთა განსაკუთრებული როლი მეტროპოლიასა და ანტიკური პერიფერიის ქალაქ სახელმწიფოების სავაჭრო-ეკონომიკურ თუ კულტურულ ურთიერთობათა სფეროში. ჩვენს ხელთ არსებული ნივთიერი კულტურის ძეგლების მიხედვით ჩანს, რომ კიდევ უფრო ინტენსიურ ხასიათს იღებს მიწათმოქმედება. ოსტეოლოგიური მასალის მიხედვით დასტურდება, რომ განვითარების მაღალ დონეს მიაღწია მესაქონლეობამ, იყენებენ, როგორც საზაფხულო ალპურ, ასევე საზამთრო, სღვისპირა დაბლობს. თითქმის ყველა ეპოქისათვის სამეურნეო საქმიანობის ერთ-ერთი წამყვანი დარგი ჩანს თევზჭერა. არსებითია ისიც, რომ ელინურ სამყაროსთან უშუალო კონტაქტების დამყარების შემდგომ დელოფინის ქონის დამზადება და დამარილებული თევზის იმპორტი სარეწაო-სასაქონლო ხასიათს იღებს. კიდევ უფრო მკვეთრ აღმავლობას განიცდის ფიქრობა. ხშირია სამარხებში კვირისტავების, ქსოვილისა და ვერტიკალური საქსოვი დაზგის შვეულებად გამოყენებული პირამიდული საწაფები. ბერძენ თუ რომაელ ავტორთა ცნობების მიხედვით ვიცით, რომ კოლხურმა სელმა დიდი აღიარება მოიპოვა საერთაშორისო ბაზარზე. განსაკუთრებული ცვლილებები განიცადა მეთუნეობამ. ელინიზმის ეპოქას უკავშირდება ტრადიციული ფორმების კვალდაკვალ სრულიად ახალი ნაკადის შექმნა, რომელიც ხასიათდება სისადავით, ზომიერი სამკაულითა და პროპორციებით (მხედველობაშია ყავისფერკეციანი კერამიკა). პირველად იწყება ადგილობრივი კოლხური ამფორების დამზადება-წარმოება. ასევე ითქმის კრამიტისა და ლუთერიების მიმართ. გრძელდება ტრადიციული სადა თუ მოხატული იმპორტი. ჩნდება ახალი ცენტრებიც. შავლაკიან, წარწერიან ფიალას იქეთკენ უნდა მივყავდეთ, რომ პანელინური სახალხო დღესასწაულებისა თუ სპორტული შეჯიბრებების კვალდაკვალ ფიჭვნარში კვლავ გრძელდებოდა მსგავსი ღონისძიებანი იმ დროინდელი მსოფლიოს ხალხთა მონაწილეობით. კიდევ უფრო დახვეწილი ჩანს ელინიზმის ეპოქის იუველირ-შემოქმედთა ფანტაზია. არსებითია ის, რომ მომზადდა ნიადაგი რომაული ხანისათვის დამახასიათებელი თვალბუდიანი სამკაულების ფართო გავრცელებისათვის. გლიპტიკის ნიმუშებს შორის ბერენიკე II-ს სახით მოხმარების საგანია პორტრეტულ გამოსახულებიანი ნიმუშები. საბეჭდავი ბეჭდების მიხედვით, ჩანს, რომ კიდევ უფრო გამდიდრდა რელიგიურ რწმენა-წარმოდგენების პანთეონი. უხვად გამოიყენებდნენ მძივსამკაულებს, მძივსაკიდებს, საკისრე რგოლებს, ყურსაკიდებს, სამაჯურებს, ზარაკებს, მშვილდსაკინძებს და ა.შ.

სიმბოლური დატვირთვა უნდა ქონდეს ერთეული სახით სამარხეულ ინვენტარში წარმოდგენილ აბჯრის ფირფიტებს თუ ფარის უმბონებს.

CONCLUSION

The catalogue presents some types of artefacts related to the cultural heritage of the Hellenistic period. We would like to point out to our visitors that in this phase of human development, the contribution of the Kingdom of Colchis has become even greater both in the economy and culture of the country and in the field of international relations. We consider it appropriate at this point to quote the words of Herodotus, who is recognised as the father of history, regarding the unique mission of the legendary Colchis: "The Persians inhabit a country upon the southern (Erythraean sea) which they called red; above them, to the north, are the Medes; beyond the Medes, the Saspirians; beyond them, the Colchians, reaching to the northern sea, into which the Phasis empties itself. These four nations fill the whole space from one sea to the other".

With the fusion of Western and Eastern civilisations, Colhis, including our region, fell under the spell of Hellenism. From a particular stage of the Classical period, the Transcaucasian trade root began on the coast of Georgia including the territory of Ajara, connecting Rioni, Mtkvari, the Caspian and Central Asian states of Bactria with India via Sogdiana. From the Hellenistic period onwards, Colchian society became an even more active, direct participant in these processes.

Archaeological data prove that the processes of Hellenisation are deeply rooted, both in Colchis and in the inner regions of Iberia. Considering that the oldest remains of silk fabrics among the European states were found in Pichvnari, one of the sections of the Great Silk Road must have passed through the Ajara coast - the southwestern part of Georgia. The unique role of the inhabitants of this region in the trade, economic and cultural relations between the metropolis and the city-states of the ancient periphery has been known since ancient times. Existed artefacts of tangible culture show that agriculture was increasingly intensive for this period. The osteological material shows that cattle breeding reached a high level of development. It is used as a summer alpine pastures and a winter pasture coastal plain. Fishing was one of the most important economic activities in almost all epochs.

It is also significant that after direct contact with the Hellenic world, the production of dolphin fat and the import of salted fish become industrial commodities. Weaving experiences an even greater increase. Among the objects frequently found in the graves are spindle-whorls and warp weights made of clay for vertical looms. We know from Greek and Roman authors that the flax of Colchis found great recognition on the international market. Pottery underwent particular changes. The era of Hellenism is associated with the emergence of a completely new trend in the footsteps of traditional forms, characterised by simplicity, moderate decoration and proportions (brown fired pottery). For the first time, the production of local amphorae begins. The same applies to tiles and louteroi. The import of traditional monochrome or painted pottery continues. New centres also emerge. The black-gloss bowl with inscription belongs to the time when Panhellenic public holidays or sporting competitions were followed by similar events in which the people of the world of that time participated. The imagination of the jewellery-creators of the Hellenistic period has been even more refined. It is important to note that foundation was laid for the widespread use of bezel jewellery, which was typical of the Roman period. Among the glyptic designs are widely used the patterns with a portrait image of Berenice II. The signet rings show that the pantheon of religious beliefs and conceptions was further enriched. Glass eye beads, necklaces, neck hoops, earrings, bracelets, miniature bells, bow-type fibulas, etc. were also widely used.

Armour plates or shield brooches presented as a unit in the tomb inventory were supposed to have a symbolic charge.

ლიტერატურა

1. ა. კახიძე, მ. ვიკერსი, კოლხები და ბერძნები აღმოსავლეთ შავი ზღვის პირეთში. საქართველო-ბრიტანეთის ერთობლივი არქეოლოგიური ექსპედიციის შედეგები (1998-2002 წწ), (ქართულ და ინგლისურ ენებზე), ფიჭვნარი I, ბათუმი-თქსფორდი 2004.
2. ა. კახიძე, მ. ვიკერსი, გ. თავამაიშვილი, ფიჭვნარის ელინისტური ხანის სამაროვანზე 2003-2004 წლებში, ბათუმის არქეოლოგიური მუზეუმი შრომები V, ბათუმი 2007
3. ა. კახიძე, ნ. ვაშაკიძე ელინიზმი და კოლხეთი, ბათუმის ნიკო ბერძენიშვილის სახელობის სამეცნიერო-კვლევით ინსტიტუტის არქეოლოგიური ექსპედიციებისა და საქართველო ბრიტანეთის ფიჭვნარის ერთობლივი ექსპედიციის მუშაობის შედეგები (1965-2004), ფიჭვნარი III, ბათუმი-თქსფორდი 2010.
4. ა. კახიძე, ნ. ვაშაკიძე, თ. შალიკაძე, ფიჭვნარის ელინისტური ხანის სამაროვანზე 2010 წლის ნოემბერ-დეკემბერში განხორციელებული არქეოლოგიური კვლევა-ძიების შედეგები. ბათუმის არქეოლოგიური მუზეუმი შრომები V, თბილისი 2013:34-52.
5. ა. კახიძე, მ. ვიკერსი, კოლხები და ბერძნები აღმოსავლეთ შავი ზღვის პირეთში, საქართველო-ბრიტანეთის ერთობლივი არქეოლოგიური ექსპედიციის შედეგები (2003-2007 წწ), (ქართულ და ინგლისურ ენებზე), ფიჭვნარი VI, ბათუმი-თქსფორდი 2014.
6. ა. კახიძე, ნ. სურმანიძე, თ. შალიკაძე, ნ. ძნელაძე, მ. თურმანიძე, მ. ნაგერვაძე, თ. ფარტენაძე, 2014-2015 წწ ფიჭვნარის ნაქალაქარსა და სამაროვანზე წარმოებული არქეოლოგიური ექსპედიციის ანგარიში, აჭარა წარსული და თანამედროვეობა II, ბათუმი 2017
7. ნ. ძნელაძე, ფიჭვნარის ელინისტური ხანის გრაფიტო, ბათუმის არქეოლოგიური მუზეუმის შრომები, VII, 2017:43-51.
8. ნ. ძნელაძე, ბერძნული კულტების (ზევსი, დემეტრე) გავრცელების საკითხისათვის სამხრეთ-აღმოსავლეთ შავი ზღვის პირეთში ბათუმის არქეოლოგიური მუზეუმის შრომები, VIII, 2019: 134-150

BIBLIOGRAPHY

1. Kakhidze, A. Vickers, M. Colchians and Greeks on the eastern coast of the Black Sea: Results of excavations conducted by the joint British-Georgian Pichvnari expedition (1998-2002), Pichvnari, I, Batumi/Oxford, 2004.
2. Kakhidze, A., Vickers, M., Tavamaishvili, G. On the cemetery of the Hellenistic period of Pichvnari in 2003-2004, Batumi Archaeological Museum Activities, IV, Batumi 2007.
3. Kakhidze, A., Vashakidze, N. Hellenism and Colchis: Results of the archaeological excavations conducted by the Niko Berdzenishvili Batumi Research Institute and the Georgian-British joint expedition of Pichvnari (1965-2004), Pichvnari, III, Batumi/Oxford, 2010.
4. Kakhidze, A. Vashakidze, N., Shalikadze, T. Results of the archaeological researches carried out in November-December 2010 at the Pichvnari Hellenistic Cemetery, Batumi Archaeological Museum Activities, V, Tbilisi 2013: 34-52.
5. Kakhidze A., Vickers M. Colchis and Greeks on the eastern coast of the Black Sea: Results of excavations conducted by the joint Georgian-British Pichvnari expedition (2003-2007), (In Georgian and in English) Pichvnari, VI, Batumi/Oxford, 2014
6. Kakhidze, A., Surmanidze, N., Shalikadze, T., Dzeladze, N., Turmanidze, M. Report on the archaeological expedition carried out at Pichvanari settlement and cemetery in 2014-2015, Ajara Past and Modernity, II, Batumi 2017
7. Dzeladze, N. Pichvnari Hellenistic period graffiti, Batumi Archaeological Museum Activities, VII, 2017: 43-51 (in Georgian).
8. Dzeladze, N. For the Issue of spreading of Greek cults (Zeus, Demeter) in southeastern Black Sea coastal area, Batumi Archaeological Museum Activities, VIII, 2019: 134-150 (in Georgian).